

ชนชั้นกลางในภาพยนตร์ของ นวพล อํารงรัตนฤทธิ์¹

ชนินทร เพ็ญสูตร²

บทคัดย่อ

ภาพยนตร์ภายใต้การกำกับของ นวพล อํารงรัตนฤทธิ์ จำนวน 5 เรื่อง ที่ออกฉายผ่านทางเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) ได้แก่ *Mary is happy, Mary is happy* (2556) *ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ* (2558) *Die Tomorrow* (ตอนที่หนึ่ง) (2560) *ฮาวทูทิ้ง...ทิ้งอย่างไร ไม่ให้เหลือเธอ* (2562) และ *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ* (2565) ล้วนเป็นภาพยนตร์ที่มีตัวละครหลักเป็นชนชั้นกลางในกรุงเทพมหานคร

บทความวิจัยนี้ศึกษานิยามของชนชั้นกลางจากภาพยนตร์ของ นวพล อํารงรัตนฤทธิ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการวิจัยเอกสาร (documentary research) ผลการศึกษาพบว่า ตัวแสดงในภาพยนตร์ฉายภาพให้เห็นถึงความคิดทางการเมือง ทศนคติ วิถีชีวิต ที่แตกต่างกันออกไปของชนชั้นกลางในแต่ละเรื่อง โดยตัวละครใน *Mary is happy, Mary is happy* มีความสมยอมต่อสภาวะความเป็นเผด็จการภายในโรงเรียน ตัวละครใน *ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ* ฉายภาพให้เห็นถึงการพยายามคงไว้ซึ่งสถานะในสังคม โดยมีความเกี่ยวพันกับประเด็นทางเศรษฐกิจเป็นหลักของตัวละครชนชั้นกลาง ภาพยนตร์เรื่อง *Die Tomorrow* สะท้อนถึงค่านิยมและความพึงประสงค์ในการดำรงวิถีชีวิตในต่างแดนแบบถาวร ซึ่งมีได้เกิดจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ภาพยนตร์เรื่อง *ฮาวทูทิ้ง...ทิ้งอย่างไร*

* วันที่รับบทความ 2 สิงหาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 29 สิงหาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ 7 กันยายน 2565

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ชนชั้นกลางในภาพยนตร์ของ นวพล อํารงรัตนฤทธิ์ ด้วยทุนวิจัยส่วนตัว

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ไม่ให้เหลือเธอ สะท้อนให้เห็นถึงเทรนด์ของชนชั้นกลางเจนวาย ที่ได้รับอิทธิพลแบบผสมผสานจากประเทศตะวันตกและญี่ปุ่น กลายมาเป็นการดำรงชีวิตในวิถีแบบใหม่ คือการเป็นมินิมอลลิสต์ และภาพยนตร์เรื่อง *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกธรเธอ* สะท้อนให้เห็นถึงนิยามของการประสบความสำเร็จของเจนวาย ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานประจำตามบรรทัดฐาน แต่เป็นการประสบความสำเร็จ โดยได้รับการยอมรับในสิ่งที่ตนเองชอบ

คำสำคัญ: เจนวาย ชนชั้นกลาง ชนชั้นกลางไทย ภาพยนตร์ นวพล อำนวยรัตนฤทธิ์

The Middle Class in Nawapol Thamrongrattanarit's Films

Chanintorn Pensute³

Abstract

Five films directed by Nawapol Thamrongrattanarit released via Netflix, *Mary is happy, Mary is happy* (2013), *Heart Attack* (2015), *Die Tomorrow* (part one) (2017), *Happy Old Year* (2019), and *Fast & Feel Love* (2022) depict middle-class main characters who live in Bangkok.

This article examines the definition of “middle class” as depicted in Thamrongrattanarit's movies by using textual analysis, content analysis, and documentary research. The results showed that actors in these films project different political ideas, attitudes, and lifestyles of the middle class in each story. The characters in *Mary is happy, Mary is happy* connive against the dictatorship in schools. The people depicted in *Heart Attack* reveal their efforts to maintain their social status with ties to economic issues. *Die Tomorrow* reflects the values and desires of the characters to live in another country permanently, but their desire to emigrate is not caused by economic necessity. The film *Happy Old Year* reflects the trend of the Gen Y middle class that has been influenced by a mix of influences from Western countries and Japan. One such trend has been to pursue minimalism. The film *Fast & Feel Love* reflects Gen Y's

³ Assistant Professor, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University

definition of success that does not depend on the progress of routine work according to the norm, but instead is based on what they like to do.

Keywords: Gen Y, middle class, Thai middle class, films, Nawapol Thamrongrattanarit

เกริ่นนำ

แนวคิดและนิยามของชนชั้นกลาง มีความหลากหลาย และในแต่ละรัฐ-สังคม อาจมีวิธีการอธิบายถึงชนชั้นกลางในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป สภาวะความเป็นชนชั้นกลางถูกเชื่อมโยงตั้งแต่มิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ การงาน การเมือง ฯลฯ ทั้งนี้ บุคคลที่มีได้เกิดในครอบครัวชนชั้นกลาง สามารถเคลื่อนย้ายฐานทางชนชั้นไปเป็นชนชั้นกลาง และในขณะเดียวกัน บุคคลที่เกิดในครอบครัวชนชั้นกลางหรือสูงกว่า สามารถเคลื่อนย้ายฐานชนชั้นไปยังระดับที่ต่ำกว่า (Saunders, 2006: 3-4)

ในประเด็นของชนชั้นและภาพยนตร์ มีงานวิชาการในต่างประเทศที่เชื่อมโยงระหว่างภาพยนตร์และชนชั้น เช่น งานของ Stead (2013) อธิบายถึงภาพยนตร์และภาพชนชั้นแรงงานในสังคมอเมริกันและอังกฤษ งานของ Gillet (2019) อธิบายถึงประเด็นชนชั้นแรงงานในภาพยนตร์ช่วงหลังสงครามโลก โดยงานดังกล่าวศึกษาว่า ชนชั้นแรงงานถูกแสดงภาพอย่างไรในภาพยนตร์อังกฤษ ส่วนในกรณีของประเทศไทย งานเขียนของสุเทพ เดชะชีพ และเอกลักษณ์ อนันตสมบุรณ์ (2564) เรื่อง ภาพชนชั้นล่างในภาพยนตร์ของ บุญส่ง นาคภู่ ตั้งคำถามถึงเหตุผลว่าเพราะเหตุใดภาพยนตร์ของผู้กำกับถึงมักนำเสนอเรื่องราวของชนชั้นล่างเป็นหลัก โดยงานอธิบายถึงพื้นฐานทางครอบครัวและการเติบโตของผู้กำกับที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของชนชั้น ในส่วนของชนชั้นกลางและภาพยนตร์ไทย มีงานเขียนของ Wong (2020) ที่ศึกษาภาพยนตร์ของ นวพล อัมรรัตนฤทธิ เรื่อง ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ โดยอธิบายไว้คร่าวๆ ถึงการนำเสนอภาพของชนชั้นกลาง หรือคนที่ต้องการเป็นชนชั้นกลางในภาพยนตร์ไทย ในภาพยนตร์เครือ GDH และเอ็ม พิคเจอร์ส ได้แก่ รถไฟฟ้า...มาหานะเธอ (2552) ATM เออรัก...เออเร่อ (2555) ไอฟาย...แต่งก็ว...เลิฟยู (2557) น้อง.พี่.ที่รัก (2561) และ ไบค์แมน ศักรินทร์ตูดหมึก (2561) ถึงแม้จะมีงานวิชาการที่อธิบายถึงภาพของชนชั้นกลางที่อยู่ในภาพยนตร์ทั้งในและต่างประเทศ ทว่า งานที่ศึกษาเรื่องชนชั้นกลางโดยตรงในภาพยนตร์ไทยในศตวรรษที่ 21 ยังมีจำนวนไม่มาก

ภาพยนตร์ของ นวพล อัครรัตนฤทธิ สະທ້ອນให้เห็นภาพของความ เป็นชนชั้นกลางในศตวรรษที่ 21 โดยมีลักษณะสำคัญคือ การฉายให้เห็นภาพ ของชนชั้นกลางเจนวาย⁴ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในภาพยนตร์แต่ละเรื่อง แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในประเด็นต่างๆ ของชนชั้นกลาง เช่น ความ คิดเห็นทางการเมืองภายใต้สภาวะเผด็จการ การดิ้นรนในการพยายามคงไว้ซึ่ง สถานะทางกรงาน คุณค่าในอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปของชนชั้นกลาง วิถีชีวิตของ ชนชั้นกลางในศตวรรษที่ 21 อิทธิพลของต่างประเทศที่มีผลต่อทัศนคติของ ชนชั้นกลาง และนิยามของความสำเร็จของชนชั้นกลางเจนวายที่แตกต่างไป จากบรรทัดฐานทั่วไปของสังคม ในภาพรวม งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิเคราะห์ถึง ภาพยนตร์ของ นวพล อัครรัตนฤทธิ กับภาพฉายของชนชั้นกลาง ที่มีความ เปลี่ยนแปรไปในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหานิยามของชนชั้นกลางและสภาวะการเปลี่ยนแปลงของ นิยามชนชั้นกลาง ตั้งแต่นิยามของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) จนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาหานิยามของชนชั้นกลางไทยจากภาพยนตร์ของ นวพล อัครรัตนฤทธิ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาของ ภาพยนตร์ ด้วยวิธีการการวิจัยเอกสาร (documentary research) การวิเคราะห์ ด้วยบท (textual analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผ่าน ภาพยนตร์ 5 เรื่องที่กำกับโดย นวพล อัครรัตนฤทธิ และถูกเผยแพร่ผ่านทาง แพลตฟอร์มเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) ได้แก่ *Mary is happy, Mary is happy* (2556)

⁴ จากนิยามของ Pew Research Center บุคคลที่เป็นเจนวายหรือมิลเลนเนียล คือผู้ที่เกิดระหว่าง ค.ศ. 1981-1996 (Dimock, 2019)

ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ (2558) *Die Tomorrow* (2560) เฉพาะตอนย่อยตอนแรก *สาวทุติ่ง...ทิ้งอย่างไร ไม่ให้เหลือเธอ* (2562) และ *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ* (2565) ในการหาอัตลักษณ์-นิยามของชนชั้นกลาง แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ระดับคือการวิเคราะห์ถึงอัตลักษณ์ของชนชั้นกลางจากกรณีการศึกษาในต่างประเทศและในประเทศไทย และการวิเคราะห์ถึงอัตลักษณ์ของชนชั้นกลางไทยจากภาพยนตร์ ในส่วนของวิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากภาพยนตร์และบทสัมภาษณ์ของ นวพล อัมรรัตนฤทธิ์ จากสื่อต่างๆ เช่น พอดแคสต์ (Podcast) หนังสือ และยูทูบ (YouTube)

วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยนำเอาเอกสารต่างๆ เช่น บทความวิชาการ มาเพื่อวิเคราะห์และศึกษานิยามความหมายของชนชั้นกลางทั้งในกรณีของต่างประเทศและประเทศไทย รวมทั้งศึกษาประเด็นของชนชั้นกลางผ่านภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องของ นวพล อัมรรัตนฤทธิ์

การวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ถือเป็น “วิธีการสื่อสารที่นักวิจัยใช้ในการอธิบายหรือตีความในลักษณะของข้อความหรือภาพที่ถูกบันทึก” ซึ่งการวิเคราะห์ตัวบทมี 4 แนวทางสำหรับการวิเคราะห์ ได้แก่ วิจารณ์วาทศิลป์ (rhetorical criticism) การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การวิเคราะห์การแลกเปลี่ยน (interaction analysis) และการศึกษาการแสดง (performance studies) (Frey et al., 1999)⁵

ทั้งนี้ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ถือเป็น “แนวทางหนึ่งสำหรับการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis)” โดยการวิเคราะห์เนื้อหาถือเป็น

⁵ วิจารณ์วาทศิลป์ (rhetorical criticism) ถือเป็น “วิธีการที่เป็นระบบในการอธิบาย วิเคราะห์ ตีความ และประเมินแรงโน้มน้าวใจของข้อความที่ฝังอยู่ในตัวบท” การวิเคราะห์การแลกเปลี่ยน (interaction analysis) เป็นสิ่งที่ “ผู้วิจัยสนใจในลักษณะการทำงานของข้อความที่แลกเปลี่ยนกันระหว่างปฏิสัมพันธ์ มุ่งเน้นไปที่จุดประสงค์ของการเคลื่อนไหวของผู้สื่อสารแต่ละคน” และการศึกษาการแสดง (performance studies) โดย “ผู้วิจัยตีความตัวบท ซึ่งเป็นวิธีการสืบค้นที่ช่วยให้ผู้วิจัยและผู้ชมการแสดงสามารถตีความในความสุนทรีย์ของตัวบทเหล่านั้น” (Frey et al., 1999) อนึ่ง ผู้เขียนเลือกแปลข้อความอย่างตรงตัวเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจในความหมายนิยามตาม Frey et al. (1999)

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการกำหนด “คำ รีม หรือแนวคิด” ภายในข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ถูกกำหนดไว้ เช่น เนื้อหา (text) โดย “สามารถหาปริมาณและวิเคราะห์ถึงความหมาย ความสัมพันธ์ของคำ รีม หรือแนวคิด” ซึ่งผู้วิจัย “สามารถประเมินภาษาที่ใช้ เช่น ภาษาที่ใช้ในเนื้อหาข่าวเพื่อค้นหาความลำเอียงหรืออคติ” ทั้งนี้ การวิเคราะห์เนื้อหาใช้สำหรับ “ระบุ แจกแจง และวิเคราะห์ข้อความและลักษณะเฉพาะของข้อความที่ฝังอยู่ในข้อความ” (Columbia Public Health, 2022; Frey et al., 1999) ทั้งนี้ จาก 4 แนวทางในการวิเคราะห์ตัวบท ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก โดยมีแนวทางการวิเคราะห์อื่นๆ เป็นส่วนประกอบเสริม

ว่าด้วยชนชั้นกลาง

หากพิจารณาถึงประเด็นเรื่องชนชั้น คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มองว่าชนชั้นในสังคมมีอยู่ 2 ระดับ คือ ชนชั้นนายทุนผู้ครอบครองปัจจัยการผลิต และชนชั้นกรรมาชีพซึ่งต้องทำงานให้ชนชั้นนายทุนอย่างไม่มีทางเลือก เพื่อแลกกับค่าตอบแทน และในอดีตที่ผ่านมา สังคมล้วนแบ่งออกเป็นชนชั้น ทว่า ปัญหาในด้านการมองชนชั้นของมาร์กซ์คือ การขาดการอธิบายในมิติของชนชั้นกลางซึ่งอยู่ระหว่างนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพ (Saunders, 2006: 5-6&15) ส่วนชนชั้นในมุมมองของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากมาร์กซ์นั้น เวเบอร์มองว่า “ชนชั้นเป็นการทำงานของอำนาจตลาดมากกว่าการเป็นเจ้าของหรือไม่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต” (Saunders, 2006: 22; The LibreTexts libraries, 2021) ในส่วนของการแบ่งชนชั้น เวเบอร์มองไปที่สามประเด็นหลัก ได้แก่ ชนชั้น (class) สถานะ (status) และอำนาจ (power) โดยเวเบอร์มองว่า ชนชั้น คือ “ตำแหน่งทางเศรษฐกิจของบุคคลในสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับรายได้และความสำเร็จส่วนบุคคล” “สถานะ หมายถึงศักดิ์ศรี เกียรติยศทางสังคม หรือความนิยมของบุคคลในสังคม” เวเบอร์ตั้งข้อสังเกตว่า “อำนาจทางการเมืองไม่ได้หยั่งรากในมูลค่าทุนเพียงอย่างเดียว แต่ยังอยู่ในสถานะของแต่ละบุคคลด้วย” และ “อำนาจหมายถึงความสามารถของบุคคลในการบรรลุความต้องการ ถึงแม้จะมีการต่อต้านจากผู้อื่น” ทั้งนี้ ในมิติทางสถานะและอำนาจ สามารถพิจารณา

แยกออกจากฐานทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ บุคคลอาจมีสถานะทางสังคมสูง เช่น ศาสตราจารย์ แต่อาจไม่ได้มีความมั่งคั่งสูง เช่นเดียวกับกับบุคคลที่มีอำนาจ เช่น มีอำนาจหน้าที่ทางตำแหน่งการงาน เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ไม่ได้หมายความว่ามีความมั่งคั่งสูง (The LibreTexts libraries, 2021)

ในภาพรวมของงานวิชาการหลังปี ค.ศ. 2000 พบว่า สถานะของชนชั้นทางสังคมโดยทั่วไป ถูกแบ่งออกโดย ความมั่งคั่ง อาชีพการงาน การศึกษา (Adler et al., 2000; Oakes and Rossi, 2003 cited in Kraus et al., 2011: 246) Saunders (2006: 3-4) อธิบายว่า การเคลื่อนผ่านทางชนชั้นทางสังคมเป็นเรื่องที่สามารถพบเห็นทั่วไปในรัฐทุนนิยมตะวันตก ซึ่งมีทั้งการเลื่อนขึ้นและเลื่อนลงของชนชั้น

สหภาพยุโรป (European Union) ใช้วิธีการวัดสัดส่วนความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มรายได้สูงสุดร้อยละ 20 (บน) และกลุ่มรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 (ล่าง) นั้นหมายความว่า กลุ่มที่เหลืออีกร้อยละ 60 คือชนชั้นกลางทางเศรษฐกิจ (Atkinson and Brandolini, 2013: 78) การใช้เกณฑ์ทางรายได้

เพื่อวัดระดับชนชั้น ส่งผลให้มีประชากรจำนวนมากถูกจัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นกลาง องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]) ได้ทำการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับชนชั้นผ่านการวัดรายได้ของครัวเรือนใน 40 ประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ บราซิล จีน ฯลฯ พบว่า ในแต่ละรัฐมีจำนวนประชากรชนชั้นกลางคิดเป็นอัตราร้อยละไม่เท่ากัน โดยหลักเกณฑ์ในการแบ่งชนชั้นในมิติทางรายได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่

- ชนชั้นผู้มีรายได้ต่ำ (lower-income class) หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของรายได้ค่ามัธยฐานประชาชาติ
- ชนชั้นผู้มีรายได้ปานกลาง (middle-income class) หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้ระหว่างร้อยละ 75 ถึง 2 เท่า ของรายได้ค่ามัธยฐานประชาชาติ
- ชนชั้นผู้มีรายได้สูง (upper-income class) หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่า 2 เท่า ของรายได้ค่ามัธยฐานประชาชาติ

ในกรณีของสหรัฐอเมริกา เมื่อใช้เกณฑ์ของ OECD พบว่า มีชนชั้นกลางจำนวนร้อยละ 51 ในสหราชอาณาจักร ร้อยละ 58 ในขณะที่ไอซ์แลนด์มีชนชั้นกลางร้อยละ 72 ฟินแลนด์ร้อยละ 68 และเดนมาร์กร้อยละ 69 (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2019)

นอกเหนือไปจากการวัดระดับชนชั้นผ่านฐานทางด้านเศรษฐกิจ ในงานวิจัยของ Florida (2002) มีการแบ่งชนชั้นผ่านทางอาชีพการงาน โดย Florida (2002) แบ่งประเภทของการทำงานออกเป็นลักษณะของเนื้องาน โดยแบ่งออกเป็นชนชั้นสร้างสรรค์ (creative class) โดยกลุ่มดังกล่าวทำงานกับความรู้ ชนชั้นแรงงาน (working class) โดยกลุ่มดังกล่าวทำงานทางกายภาพ และชนชั้นบริการ (service class) ทำงานในลักษณะที่ต้องทำเป็นประจำ ชนชั้นสร้างสรรค์ยังสามารถถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มแกนสร้างสรรค์ (super-creative core) เช่น งานด้านการศึกษา งานที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และคณิตศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ ฯลฯ อีกกลุ่มย่อยคือ กลุ่มมืออาชีพสร้างสรรค์ (creative professionals) เช่น ผู้บริหาร กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและการเงิน กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กลุ่มอาชีพด้านสาธารณสุข กลุ่มอาชีพด้านการจัดการการขายและการขายของระดับไฮเอนด์ ฯลฯ (Florida, 2002 cited in Mellander and Florida, 2021) วิธีการของ Florida (2002) ถือเป็นการจำแนกโครงสร้างของชนชั้นในสังคมผ่านลักษณะของเนื้องาน แทนการจำแนกผ่านการศึกษา และมองว่า ทักษะ (skill) ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งรวมไปถึง ประเด็นของเงินเดือน นวัตกรรมภายในภูมิภาค และการพัฒนาโดยรวม ในทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ประเด็นของงานเน้นการพิจารณาไปที่ทักษะเป็นหลัก (Florida, 2002 cited in Mellander and Florida, 2021; Mellander and Florida, 2021)

ประเด็นการแบ่งงานออกเป็นทักษะ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ในบริเตนใหญ่ (อังกฤษ สกอตแลนด์ และเวลส์) ปี 1997 อุตสาหกรรมการผลิตมีมูลค่าทางเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 20 ของเศรษฐกิจ ทศวรรษต่อมามูลค่าลดลงเหลือเพียงร้อยละ 12 (Jones, 2011:

140) ในช่วงปี ค.ศ. 1979 บุคคลที่ทำงานในอุตสาหกรรมการผลิตมีจำนวนราว 7 ล้านคน ในขณะที่ปัจจุบันลดลงเหลือเพียง 2.7 ล้านคน (Jones, 2011: 140; The Manufacturer, n.d.) ในสหราชอาณาจักรพบว่า จำนวนของชนชั้นแรงงานได้ลดจำนวนลงจนกระทั่งในปี ค.ศ. 2000 ถือเป็นปีแรกที่จำนวนชนชั้นกลางมีจำนวนมากกว่าชนชั้นแรงงาน (Arnett, 2016) ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติสหราชอาณาจักร พบว่า จากปี ค.ศ. 1841-2011 หรือในรอบ 170 ปี จำนวนแรงงานภาคการผลิตในอังกฤษและเวลส์ลดลงจากร้อยละ 36 เหลือร้อยละ 9 และจำนวนแรงงานภาคการเกษตรและการประมงลดลงจากร้อยละ 22 เหลือเพียงร้อยละ 1 (Office of National Statistics, 2013)

สำหรับประเด็นด้านการศึกษา จากผลการวิจัยของ Hardy and Marcotte (2020) พบว่า ในครัวเรือนที่เจ้าบ้านมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะมีความเป็นไปได้ที่จะมีรายได้ในระดับชนชั้นกลางหรือสูงกว่า การสำเร็จการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความมั่นคงของชนชั้นกลาง แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทุกคนจะประสบความสำเร็จในการดำรงตนอยู่ในชนชั้นกลาง อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่า การศึกษามีความเชื่อมโยงกับรายได้ โดยเฉพาะแล้วคนทำงานที่มีการศึกษาสูง มีรายรับมากกว่าและส่งผลในเชิงบวกต่อผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบุตร (Ermish and Pronzato, 2011; Hertz, 2007; Polachek, 2008 cited in Hardy and Marcotte, 2020)

ความเป็นชนชั้นกลางถูกแบ่งออกตามรายได้ โดยมีการแบ่งออกได้เป็นกลุ่มรายได้ระดับล่าง ปานกลาง และสูง ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า ประเด็นของรายได้โดยค่าเฉลี่ยมีความเชื่อมโยงกับการศึกษา กล่าวคือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปมีแนวโน้มที่จะมีรายได้ที่มากกว่า นอกเหนือจากประเด็นทางด้านรายได้และการศึกษา ชนชั้นยังสามารถถูกแบ่งออกได้จากอาชีพการงาน ซึ่งงานที่เป็นงานประเภทใช้แรงงาน ผู้ที่ทำงานในเนื้องานลักษณะดังกล่าวจะอยู่ในกลุ่มชนชั้นแรงงาน (working class) ซึ่งในบางประเทศ เช่น อังกฤษ พบว่า มีจำนวนชนชั้นแรงงานลดลง อันเกิดจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่แปรเปลี่ยนไป ที่ทำให้เกิดความ

ต้องการแรงงานในรูปแบบอื่นๆ ส่งผลให้การจัดชนชั้นตามลักษณะของอาชีพ มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ชนชั้นกลางในประเทศไทย

จากหนังสือเรื่อง *ประวัติศาสตร์เมืองไทย 2475-2500* โดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ พบว่า สยามเก่า (ก่อนปี พ.ศ. 2475) ไม่ได้มีกลุ่มชนชั้นกลางที่มีขนาดใหญ่ และชนชั้นกลางในสมัยสยามเก่าคือ ชาวจีนที่ทำธุรกิจในสยาม กลุ่มชาวจีนดังกล่าว ไม่ได้มีอิทธิพลในการเมืองการปกครองของสยาม ในส่วนของประชากรสยาม ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 เป็นเกษตรกร ประชากรที่ไม่ได้อยู่ในฐานะขุนนาง ถูกจัดอยู่ในสถานะไพร่-ทาส แต่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มชนชั้นกลาง (Antonio, n.d. อ้างถึงใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544: 10-14) จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ชนชั้นกลางในสยาม (และรัฐไทย) เป็นสิ่งที่ถูกนิยามขึ้นมาในระยะเวลาไม่ถึงศตวรรษ

สายชล สัตยานุรักษ์ (2546: 66) ได้อธิบายมุมมองที่มีต่อชาวสยามของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพว่า ชนชั้นแบ่งออกเป็นพระมหากษัตริย์ เจ้านาย ข้าราชการ พ่อค้า และราษฎร ซึ่งอยู่ในฐานะที่ไม่เท่าเทียมกัน (สายชล สัตยานุรักษ์, 2546: 66 อ้างถึงใน ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2558: 8-9) ฐานความคิดดั้งเดิมที่สำคัญในสังคมไทย คือ ความคิดที่ว่าสังคมถูกแบ่งออกเป็นชนชั้น และแต่ละชนชั้นนั้นจะมีความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งฐานความเชื่อดังกล่าวดำรงอยู่เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน และถึงแม้หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งน่าจะลดหย่อนในประเด็นของการแบ่งชนชั้นลง แต่กลับพบว่า มิติการมองทางชนชั้นที่แตกต่างยังคงฝังรากลึก เพียงแต่คำเรียกของแต่ละชนชั้นได้เปลี่ยนแปลงไป อาทิ จากเดิมที่มีชนชั้นไพร่และทาส ถูกเปลี่ยนมาเป็นราษฎร และถูกเปลี่ยนมาเป็นชนชั้นกลาง (ในเมือง) กับชาวชนบท ซึ่งมีได้นิยามว่าชาวชนบทเป็นชนชั้นใด แต่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับชนชั้นกลาง ในนิยามของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2546)

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2546) แบ่งชนชั้นออกเป็นชนชั้นกลางในเมือง และชนบท ซึ่งเป็นการแบ่งชนชั้นออกเป็นฐานกว้างๆ โดยงานของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ มีมุมมองเชิงบวกต่อชนชั้นกลาง เช่น มองว่า ชนชั้นกลางในเมืองให้ความสำคัญกับนโยบายของนักการเมืองและพรรคมากกว่าความผูกพันที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถือว่ามี “มาตรฐาน” แบบตะวันตกในมุมมองที่มีต่อประชาธิปไตย ในทางตรงกันข้าม การเลือกตั้งของชนบทผูกติดยึดโยงกับระบบอุปถัมภ์ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ มองไม่เห็นภาพของการมีมาตรฐานของชาวชนบทในช่วงการเลือกตั้ง (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2546: 10-11) จากงานเขียนของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ แบ่งชนชั้นกลางจากการประกอบอาชีพ ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็นอาชีพประเภทนักธุรกิจ-วิชาชีพ กับนักปฎิรูปสังคม โดยอาชีพประเภทนักธุรกิจ-วิชาชีพ ได้แก่ ผู้จัดการ ผู้บริหารในบริษัท สถาปนิก วิศวกร แพทย์ ทนายความ ฯลฯ ในส่วนของนักปฎิรูปทางสังคม ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ นักเคลื่อนไหวในองค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2546: 12)

งานเขียนของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ เรื่อง *สองนคราประชาธิปไตย* ได้ถูกนำมาใช้อธิบายในประเด็นของทัศนคติทางชนชั้นกับมุมมองทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เกิดข้อถกเถียงในงานเขียนของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ในประเด็นของความคิดของชนชั้น งานของ Anyarat Chattharakul (2010) อธิบายถึงความแตกต่างของชนชั้นกลางและมีข้อโต้แย้งกับงานเขียนของเอนกว่า อันที่จริงแล้ว ชนชั้นกลางเมืองจำนวนหนึ่งไม่ได้เลือกตั้งโดยพิจารณาให้ความสำคัญกับนโยบาย และอันที่จริงแล้ว ยังคงมีการซื้อเสียงแม้กระทั่งกับในหมู่ชนชั้นกลาง ซึ่งงานของ Anyarat (2010: 83) แบ่งชนชั้นจากประเภทของที่อยู่อาศัย เช่น ชุมชนแออัดในเมืองกับชนบท ถูกมองว่าเป็นแหล่งพื้นที่ที่ห้วคะแนนสามารถเข้าถึงได้ บ้านประเภทบ้านของรัฐ (state housing estates) อาคารพาณิชย์ บ้านที่เปิดเป็นร้านค้า บ้านที่นักพัฒนาโครงการขนาดเล็กสร้างขึ้น ผู้คนที่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยดังกล่าว ได้แก่ คนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นครอบครัวผู้ประกอบการ ข้าราชการ ผู้มีรายได้น้อย ผู้ประกอบการรายย่อย ถูกมองว่าเป็นแหล่งที่ทั้งเปิดและปิด Anyarat (2010: 83) เลือกใช้คำว่า “บ้านปิดเปิดเปิด” ซึ่งห้วคะแนนสามารถเข้าถึงได้ในบางโอกาส และสุดท้าย “บ้านปิด” หมายถึง บ้านที่มีรั้วรอบ

ขอบขีดรวมถึงคอนโดมิเนียม ซึ่งหวัคະแนไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้อยู่อาศัยในบ้านประเภทดังกล่าวได้

นิยามของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2546) แบ่งชนชั้นกลางออกโดยอาชีพการงาน และแบ่งระหว่างชนชั้นกลางและชาวชนบทจากถิ่นที่อยู่อาศัย Anyarat (2010) แบ่งชนชั้นออกโดยการพิจารณาลักษณะและประเภทของที่อยู่อาศัย ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับประเด็นของรายได้ งานของ อภิชาติ สถิตินิรามัย (2553) อ้างถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นความขัดแย้งระหว่างเสื้อเหลืองและเสื้อแดง หรือในยุกระหว่างและหลังการรัฐประหาร ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2549 โดยมองว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการเกษตรได้ถูกทำให้กลายเป็นเกษตรเชิงพาณิชย์ แรงงานส่วนหนึ่งหันเหไปจากแรงงานภาคการเกษตรไปประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้างทั่วไป หัตถกรรม อนึ่ง เกษตรกรและคนชนบทส่วนใหญ่ นั้น ไม่ใช่คนยากจน พวกเขากลายเป็นผู้ประกอบการรายย่อย (อภิชาติ สถิตินิรามัย, 2553: 18) ซึ่ง อภิชาติ สถิตินิรามัย ได้ใช้คำว่า “ชนชั้นกลาง (ระดับล่าง) ใหม่” ในการอธิบายคนเสื้อแดงส่วนใหญ่ และมองว่า คนเสื้อแดงไม่ใช่คนยากจน (อภิชาติ สถิตินิรามัย, 2553: 23)

นิยามของชนชั้นในสยามเก่า มีความแตกต่างไปจากชนชั้นในบริบทของ คาร์ล มาร์กซ์ เนื่องจากความแตกต่างทางชนชั้นส่วนหนึ่งถูกพิจารณาจากชาติกำเนิด และเนื่องจากในสมัยสยามเก่า เป็นสังคมการเกษตรที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิวัติอุตสาหกรรม สิ่งที่เราเรียกว่าชนชั้นกรรมาชีพ จึงมิได้มีอยู่ในสยามเก่า ในระยะเวลาต่อมา ชนชั้น ได้ถูกนิยามขึ้นจากถิ่นที่อยู่อาศัยและอาชีพ ซึ่งถูกนิยามในงานของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2546) ต่อมา งานของ Anyarat (2010) ผูกประเด็นเชื่อมโยงชนชั้นกับสถานที่ ประเภทของที่อยู่อาศัย อาชีพการงาน ซึ่งอาชีพการงานมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรายได้ เชื่อมโยงกับงานของ อภิชาติ สถิตินิรามัย (2553) ที่แบ่งชนชั้นตามฐานรายได้ โดยมีการอธิบายถึงชนชั้นกลางระดับล่างใหม่ ซึ่งวัดจากรายได้ โดยเปรียบเทียบระหว่างรายได้ของคนเสื้อแดงและรายได้ของคนเสื้อเหลือง

ในภาพรวม นิยามของชนชั้นกลางในประเทศไทย ยังคงมีความคลุมเครือ และยังคงมีมิติที่ควรสำรวจค้นหา เพื่ออธิบายเพิ่มเติมถึงประเด็นที่ยังขาดการนิยามอย่างชัดเจน เช่น อะไรคือความแตกต่างระหว่างชนชั้นกลางล่าง ชนชั้นกลาง-กลาง และชนชั้นกลางบน หากพิจารณาจากงานของ Anyarat (2010) วิธีการแบ่งที่อยู่อาศัยออกเป็นบ้านเปิด บ้านปิดปิดเปิดเปิด และบ้านปิด ทำให้เห็นถึงโครงสร้างที่ถูกมองได้ทั้งการแบ่งชนชั้นออกเป็นชนชั้นล่าง กลาง-ล่าง และกลาง-บน หรือชนชั้นกลาง-ล่าง กลาง-กลาง และกลาง-บน ในขณะที่งานของ อภิชาติ สถิตินิรามัย (2553) แสดงภาพให้เห็นถึง ชนชั้นกลาง-ล่าง (ใหม่) และทำให้เกิดคำถามต่อไปว่า อะไรคือชนชั้นกลางเดิม ชนชั้นกลาง-ล่างเดิม (ถ้ามี) รวมไปถึงสภาวะของความไม่เท่าเทียมกันของชนชั้นผ่านมิติทางชาติกำเนิด ยังคงมีอยู่หรือไม่ในสังคมไทย ซึ่งจะต้องนิยามถึงกลุ่มชนชั้นนำ ที่อาจแบ่งออกเป็นชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อการเมือง ชนชั้นนำทางการเมือง ที่การตัดสินใจมีผลต่อทิศทางเศรษฐกิจของรัฐ นอกจากนี้ งานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นกลางไทย ยังขาดการอธิบายถึงชนชั้นกลางบน ซึ่งมีความหมายของ Anyarat (2010) ที่อธิบายถึงลักษณะของที่อยู่อาศัยที่อนุমানได้ว่าเป็นที่อยู่อาศัยของชนชั้นกลางบน แต่ไม่ได้นิยามถึงชนชั้นกลางบนอย่างตรงๆ และชนชั้นกลางบนใหม่ (ถ้ามี)

ทั้งชนชั้นกลางในแบบตะวันตกและชนชั้นกลางไทย ถูกมองผ่านมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กระบวนการการเกิดขึ้นของชนชั้นกลาง มีที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงของฐานทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อลักษณะของเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดอาชีพการงานที่แตกต่างจากอดีต เช่น จากเศรษฐกิจแบบ การเกษตรที่พึ่งพิงตนเอง เป็นเกษตรพาณิชย์ การปฏิวัติอุตสาหกรรมก่อให้เกิดงานในรูปแบบใหม่ ถือเป็นการขยายฐานจำนวนของประชากรชนชั้นกลาง ทั้งนี้ มิติมุมมองที่มีต่อชนชั้นกลางนั้นมีความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความหลากหลายของอาชีพ การวัดผลด้วยเกณฑ์กลางผ่านรายได้ เป็นสิ่งที่สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจน และแต่ละรัฐสามารถวัดระดับความเป็นชนชั้นกลางจากฐานรายได้ เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพ สถานะทางสังคม ซึ่งมีการให้คุณค่าที่ต่างกันอย่างออกไปในแต่ละสังคม

การเมืองของชนชั้นกลางในภาพยนตร์เรื่อง *Mary is happy, Mary is happy*⁶

ภาพที่ 1 โปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง *Mary is happy, Mary is happy*

Mary is happy, Mary is happy ภาพยนตร์นอกกระแสที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2556 โดยเนื้อหาของภาพยนตร์มาจากทวีตเตอร์ (Twitter) ของบัญชีผู้ใช้ชื่อ แมรี มาโลนี @marylony จำนวน 410 ทวิต (tweet)⁷ *Mary is happy, Mary is happy* เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับแมรี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พยายามจะทำหนังสือรุ่นของโรงเรียน โดยมีเพื่อนสนิทของแมรีที่ชื่อว่าซูริ คอยให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำแก่แมรีในประเด็นต่างๆ

ในส่วนของโครงสร้างชนชั้น *Mary is happy, Mary is happy* แสดงให้เห็นถึงตัวละครที่เป็นชนชั้นกลางบน (upper-middle class) โดยในภาพยนตร์ ซูริมีความสนใจที่จะไปศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี และได้รับการตอบรับให้ เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในออสเตรเลีย โดยไม่มีการกล่าวถึงประเด็น

⁶ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง *Mary is happy, Mary is happy* ทั้งหมด ถูกอ้างอิงจากภาพยนตร์ โดยตรง

⁷ อ้างอิงจากภาพยนตร์ *Mary is happy, Mary is happy*

ของการได้รับทุนการศึกษา จากสถิติของธนาคารโลกในช่วงระยะเวลาดังกล่าว⁸ พบว่า นอกเหนือจากยุโรปแล้ว มีเพียง 3 ประเทศที่มีค่าครองชีพสูงกว่าออสเตรีย ได้แก่ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และแคนาดา (The Local Austria, 2014) จากกรณีดังกล่าว สามารถอนุมานได้ว่า ชูริมาจากรอบครัวที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ครัวเรือนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2556 (302,328 บาท ต่อปี) และสูงกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ครัวเรือนของกรุงเทพมหานคร (590,292 บาท ต่อปี) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

นอกเหนือจากประเด็นเรื่องชนชั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังฉายให้เห็นภาพของความเชื่อ-ทัศนคติของผู้บริหารและอาจารย์ในโรงเรียน ฉากในภาพยนตร์ในวันเปิดภาคการศึกษา แสดงให้เห็นถึงระบบการศึกษาของโรงเรียนที่มีความเป็นอนุรักษนิยม หนังสือที่ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนมอบให้กับชูริ มีชื่อว่า *ชีวิตมหาวิทยาลัยช่างสวยงาม* โดยเนื้อหามีลักษณะเหมือนโฆษณาชวนเชื่อ ได้แก่ “เรียนจบแล้ว ได้เป็นลูกกตัญญู / ใบปริญญา ช่วยเพิ่มเงินเดือนได้” โรงเรียนมีการเรียนการสอนที่พูดถึงจรรยาบรรณและศีลธรรมของการตั้งครรรภ์ในวัยเรียน

ในช่วงแรกของภาพยนตร์ จะเห็นฉากอาคารเรียนที่เขียนปรัชญาประจำโรงเรียนว่า “จงทำดี จงทำดี จงทำดี” และในระยะเวลาต่อมา หลังจากการเสียชีวิตของผู้อำนวยการโรงเรียน มีผู้อำนวยการโรงเรียนคนใหม่มาดำรงตำแหน่ง ได้มีการออกนโยบายให้นักเรียนจะต้องกลับมาโรงเรียน เข้าพักอาศัยในหอในของโรงเรียน ห้ามมิให้ออกนอกรั้วโรงเรียนตลอดปีการศึกษา ห้ามมิให้มีการตั้งคำถามต่อสิ่งที่เปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียน ต่อมาโรงเรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงปรัชญาโรงเรียนไปเป็น “จงทำตาม จงทำตาม จงทำตาม” การเข้าดำรงตำแหน่งของผู้อำนวยการในวันแรก มีนักศึกษาออกมาต้อนรับโดยการร้องเพลงที่มีเนื้อร้องถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สิ่งที่เปลี่ยนแปลงทั้งหมด ทั้งชูริ แม่รี และนักเรียนในโรงเรียนมิได้มีการต่อต้านต่อนโยบายของโรงเรียน อีกทั้งชูริได้ออกความเห็นที่มีต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในเชิงบวก

⁸ ช่วงระยะเวลาที่ภาพยนตร์ออกฉาย ปี พ.ศ. 2556

หลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนถูกปรับปรุงใหม่ โดยมีการเรียนการสอนผ่านการปฏิบัติให้นักศึกษาล้างรถของผู้อำนวยการโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีรายวิชาประวัติผู้อำนวยการนำรู้ มีหนังสือเรียนที่อธิบายเกี่ยวกับประวัติผู้อำนวยการ รวมไปถึงความชอบส่วนตัวของผู้อำนวยการ ถึงแม้แม่แมรีจะตั้งคำถามในหลักสูตรการเรียนการสอน ซูริยังคงยืนยันว่า หลักสูตรดังกล่าว “คงได้ผ่าน (กระบวนการคิดจากผู้บริหาร) มาแล้ว และน่าจะมีประโยชน์ในอนาคต”

สภาวะของความเป็นเผด็จการภายในรั้วโรงเรียนยังคงดำเนินต่อไป เมื่อแม่แมรีแสดงออกว่าไม่พอใจอาจารย์เรื่องการจัดการหนังสือรุ่น อาจารย์ได้แจ้งว่าแม่แมรี “ไม่ได้รับอนุญาตให้แสดงความเห็น...” หลังจากนั้น แม่แมรีได้ถูกนำตัวไปกักบริเวณไว้ในที่มืดและชื้น ก่อนได้รับการปล่อยสู่อิสระภาพ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในรั้วโรงเรียนทั้งหมดนี้ ไม่ปรากฏว่ามีนักเรียนคนไหนทำการต่อต้านอาจารย์-ผู้อำนวยการโรงเรียน ในช่วงท้ายของภาพยนตร์ แม่แมรีทำข้อสอบปลายภาค โดยมีโจทย์ถามว่า “จงอธิบายชีวิตวัยเด็กว่า ทำไม ผอ. ถึงชอบกินมังคุด” เพื่อนคนหนึ่งของแม่แมรีตั้งคำถามว่า ทำไมข้อสอบถึงต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับผู้อำนวยการโรงเรียน และบางวิชาเราจะต้องเรียนไปทำไม แต่เป็นแม่แมรีที่ตอบเพื่อนไปว่า “...อ่า... ไปเถอะ แค่นี้คิดมาแล้วมั้ง” แสดงให้เห็นว่า ในที่สุดแล้ว แม่แมรีเลิกที่จะตั้งคำถามกับระบบ และสมยอมกับสภาวะดังกล่าวในที่สุด นวพลเปรียบเทียบเรื่องราวใน *Mary is happy, Mary is happy* กับสิ่งที่เกิดขึ้นกับเขาในสมัยเรียนชั้นประถมศึกษาว่า โรงเรียนของเขาได้จัดทำสัญลักษณ์ของโรงเรียน โดยโรงเรียนให้นักเรียนท่องจำสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์โรงเรียน มีการออกข้อสอบความหมายของสัญลักษณ์โรงเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบอัตนัย และนั่นเป็นที่มาของฉากข้อสอบ “ทำไม ผอ. ถึงชอบกินมังคุด” ในโรงเรียนของแม่แมรี⁹ (bacc channel, 28 กรกฎาคม 2558)

หากเปรียบเทียบการแสดงออกของแม่แมรีและเพื่อนในปี พ.ศ. 2556 หรือปีที่ภาพยนตร์ออกฉาย กับปี พ.ศ. 2563 จะพบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมที่

⁹ นวพล ธำรงรัตนฤทธิ์ บรรยายในงาน Bangkok Creative Meeting Workshop 4 วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2558

แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี พ.ศ. 2563 มีการชุมนุมเกิดขึ้นในประเทศไทยจำนวน 779 ครั้ง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการชุมนุมที่ขับเคลื่อนเป็นหลักโดยนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยมีชนวนเหตุการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ กรณีการยุบพรรคอนาคตใหม่ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เหตุการณ์อุ้มหาย วันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ นักกิจกรรมทางการเมืองชาวไทยที่สูญหายไปในขณะที่พำนักตัวอยู่ในประเทศกัมพูชาในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 (ilaw-freedom, 2565) กนกรัตน์ เลิศชูสกุล (2564: 22) ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างรุ่น “ทางการเมืองของไทย” โดยนิยามนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในช่วงปี พ.ศ. 2563 ว่า “คนรุ่นโบว์ขาว”¹⁰ หรือชื่อในภาษาอังกฤษ “White Ribbon Generation” โดยหากเปรียบเทียบแม่รีและเพื่อน จะพบว่า ถูกจัดอยู่ใน “คน (รุ่น) ในระหว่าง” หรือ “In-between Generation” ซึ่งเป็นรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูมาจากคนรุ่น “สงครามเย็น” (Cold War Generation) ซึ่งกินระยะเวลาดังตั้ง ค.ศ. 1947-1962 (The Editors of Encyclopedia Britannica, 2022) โดยคน (รุ่น) ในระหว่างเติบโตมาโดยการเลี้ยงดูของคนรุ่นสงครามเย็น ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูที่ปลูกฝังให้ “ขยันอดทน เชื่อฟัง และยอมรับต่อกฎระเบียบของสังคม” ทำให้พฤติกรรมของรุ่น “ในระหว่าง” ในช่วงวัยรุ่น มีแนวโน้มที่จะเป็นคนที่ “เพิกเฉยต่อการเมืองและประเด็นทางสังคม” (กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, 2564: 22)

ภาพยนตร์เรื่อง *Mary is happy, Mary is happy* สะท้อนให้เห็นถึงสถานะไร้อำนาจต่อต้านของนักเรียนชนชั้นกลางต่อระบอบการปกครองภายในโรงเรียนที่มีความเป็นเผด็จการ นอกจากนี้ ยังเห็นถึงสถานะของการสนับสนุนเผด็จการผ่านความเชื่อที่ถูกปลูกฝังในระบบการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนที่แม่รีเรียนมีความเป็นอนุรักษนิยม และปลูกฝังค่านิยมของการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่เชื่อมโยงไปถึงความกตัญญูรู้คุณแก่พ่อแม่ของนักเรียน ถ้าเปรียบเทียบแม่รีและเพื่อนผ่านงานของ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล (2564) จะพบว่า แม่รีคือคน (รุ่น) ในระหว่างที่เติบโตมาโดยการเลี้ยงดูปลูกฝังของพ่อแม่และคุณาจารย์

¹⁰ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล (2564: 23) ได้ให้เหตุผลที่เรียกว่า รุ่นโบว์ขาว เนื่องจากนักเรียนโดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีการแสดงออกทางการเมือง—แสดงจุดยืนทางการเมืองผ่านการติดหรือผูกโบว์ขาว

รุ่นสงครามเย็น ที่สั่งสอนให้เยาวชน “ยอมรับต่อกฎระเบียบของสังคม” จนแม่รีและเพื่อนได้กลายเป็นผู้เพิกเฉยอย่างสมบูรณ์แบบ อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวนำเสนอความเหนือจริงในหลายประเด็น ซึ่งหากมองจากมุมมองของผู้กำกับภาพยนตร์ อาจสามารถตีความได้ว่า เป็นการแสดงให้เห็นถึงการประชดประชันของเยาวชนที่มีต่อระบบการศึกษา พยายามทำให้เยาวชนกลายเป็นผู้เพิกเฉย ไร้แรงต่อต้านอย่างจงใจต่ออำนาจนิยมในโรงเรียน หรือพยายามสะท้อนให้ผู้ชมภาพยนตร์เห็นสภาวะอันย้อนแย้งที่เหนือจริง และก่อให้เกิดการตั้งคำถามถึงความจริงที่แท้ในการไร้การต่อต้าน แม้ว่าจะเกิดสภาวะของความ เป็นเผด็จการในโรงเรียนแบบเกินจริงเช่นเดียวกัน

สภาวะการดิ้นรนของชนชั้นกลางในภาพยนตร์เรื่อง ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ (2558)¹¹

ภาพที่ 2 โปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ

¹¹ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ ทั้งหมด ถูกอ้างอิงจาก ภาพยนตร์โดยตรง

ภาพยนตร์เรื่อง *ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ* (Heart Attack) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการทำงานของยุ่น กราฟิกดีไซน์เนอร์ฟรีแลนซ์ กับ หมออิม แพทย์ที่กำลังศึกษาต่อเฉพาะทางและทำงานในสถาบันโรคผิวหนัง โดย หมออิมทำการรักษาโรคผิวหนังของยุ่นที่คาดการณ์ว่า เกิดจากการแพ้และการทำงานโดยไม่ได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ

ความเป็นชนชั้นกลางของตัวละครใน *ฟรีแลนซ์* ถือเป็นชนชั้นกลาง ในมิติทางอาชีพการงาน อาชีพของยุ่นอยู่ในธุรกิจอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งลักษณะงานที่ทำจำเป็นต้องอาศัยทักษะเฉพาะทาง ทั้งนี้ จากนิยามโดย สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ งานด้านการออกแบบ ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม บริการสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วย งานด้านการออกแบบ การโฆษณา และ สถาปัตยกรรม (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, ม.ป.ป. [ก]) ผลสำรวจ จากอเด็คโก้ พบว่า ในปี พ.ศ. 2558 รายได้ของกราฟิกดีไซน์เนอร์สำหรับบุคคล ที่ทำงานมาเกิน 5 ปี ในประเทศไทย จะมีรายได้อยู่ที่ฐานเงินเดือนตั้งแต่ 35,000-40,000 บาท (Adecco, n.d.: 21) อย่างไรก็ตาม สถิติเงินเดือนของ กราฟิกดีไซน์ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับรายรับของยุ่น ยุ่นเลือกที่จะเป็น ฟรีแลนซ์แทนการทำงานประจำ ฟรีแลนซ์หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระคือแรงงาน นอกระบบ ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ภาพยนตร์ออกฉายในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทย มีแรงงานนอกระบบจำนวน 21.4 ล้านคน โดยแรงงานนอกระบบในกรุงเทพฯ มีจำนวนเพียงร้อยละ 6.5 แรงงานนอกระบบจำนวนร้อยละ 91.4 มีการศึกษา ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา แรงงานนอกระบบจำนวนมากทำงานในภาคการเกษตร ร้อยละ 56 ปัญหาหลักที่พบเจอในแรงงานนอกระบบคือ รายได้-ค่าตอบแทนที่ ได้รับต่ำ ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาหลักของแรงงานนอกระบบ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นปัญหาในการทำงานหนักและงานที่ได้รับขาดความต่อเนื่อง (ธัญพร บัวทอง, 2560; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558)

จากภาพรวมของสถิติแรงงานนอกระบบ จะเห็นได้ว่า ยุ่นคือประชากร ส่วนน้อยของแรงงานนอกระบบ ไม่ได้มีปัญหามาในประเด็นค่าตอบแทนต่ำ หาก แต่ปัญหาหลักของยุ่นคือการทำงานหนัก แต่การทำงานหนักของยุ่นเกิดจาก

กระบวนการตัดสินใจที่เกิดจากความเชื่อของเขา มิได้เกิดจากแรงกดดันโดยตรง ทางด้านการเงินแต่อย่างใด ฉากหนึ่งในภาพยนตร์ ยู่นบอกกับหมออิมว่า เขาทำงานโดยไม่หยุดวันเสาร์-อาทิตย์ โดยสิ่งที่เขาทำนั้นไม่เกี่ยวกับเรื่องเงิน หากแต่ เป็นเรื่องที่เขากังวลว่าจะไม่มีงานให้ทำ ถ้าหากมีแต่ปฏิเสธงาน และการที่มีคน ติดต่อมาให้ทำงาน หมายความว่าเขา (คนติดต่อ) คงอยากให้อยู่ทำงานให้ และยู่น ก็ควรจะส่งงานให้ ยู่นมีความเห็นว่า เพราะงานทำให้เขาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอดนอน หลายวัน ยู่นลดเวลาในการทำงานไม่ได้ เพราะเขารู้สึกว่าเขาสามารถทำงานได้ มากกว่านั้น และเขาไม่ได้ต้องการที่จะเป็นคนธรรมดาที่ไม่ต้องทำงานหนัก จาก คำกล่าวของยู่น จะเห็นได้ว่า ยู่นมีอาการเป็นโรคติดงาน (workaholic syndrome) ซึ่งลักษณะของอาการ ได้แก่ ทำงานเป็นจำนวนชั่วโมงที่มาก ทำงานหนักเกินไป และไม่สามารถแยกตัวเองออกมาจากงานได้ (McMillan & O'Driscoll, 2006; Ng et al., 2007; Oates, 1971; Scott et al., 1997; Taris, Schaufeli et al., 2004 cited in Taris et al., 2008: 153)

หากพิจารณาจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ พบว่า จำนวนแรงงานด้านการออกแบบลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2560 โดยในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนแรงงานด้านการออกแบบ 81,404 คน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2560 จำนวนแรงงานด้านการออกแบบลดลงเหลือ 64,088 คน หรือลดลงไปร้อยละ 21 (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, ม.ป.ป. [ข]) ในฉากภาพยนตร์ ยู่นกล่าวกับหมออิมว่า “วงการ freelance มันโหด มีงานอะไรมาเราก็ต้องรีบไปก่อน ไม่งั้นคนอื่นเค้าก็...แย่งกัน...” และครั้งนี้จะหาคนมาช่วยงาน ผู้ว่าจ้างก็น่าจะส่งงานให้คนมาช่วยงานยู่นแทนการส่งงานให้ยู่นโดยตรง ในประเด็นของข้อคิดเห็นจากยู่น พบว่า ถึงแม้จะประกอบอาชีพที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะ แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้ว่าจ้างจะไม่มีทางเลือกในการหาคนเข้ามาทำงานแทนยู่นในทันที และเมื่อยู่นทำงานผิดพลาด คนที่ได้รับการว่าจ้างให้ไปแก้งานที่ผิดพลาดของยู่นคือเจ็ด รูน้องกรรพิกติไซน์

ในประเด็นของอาชีพการงานและชนชั้น ในกรณีต่างประเทศ สถิติในลอนดอนพบว่า บุคคลที่ทำงานในธุรกิจอุตสาหกรรมสร้างสรรค์กว่าร้อยละ 96 เป็นบุคคลที่มาจากฐานกลุ่มเศรษฐกิจและสังคมที่ได้เปรียบ ซึ่งหากเทียบในเชิง

สถิติพบว่า ในช่วงปี ค.ศ. 1981 บุคคลที่มาจากครอบครัวชนชั้นแรงงานเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมธุรกิจสร้างสรรค์ในอัตราที่สูงกว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางบน อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2011 สถิติดังกล่าวเป็นไปในทิศทางตรงข้าม ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเพิ่มขึ้นของจำนวนชนชั้นกลางบน (Halls, 2018) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย ในปัจจุบันยังไม่มีสถิติที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

ในขณะที่อาชีพของอิม ถือเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม หรือหากอธิบายจากงานเขียนของ Florida (2002) อาชีพของหมออิมจัดอยู่ในประเภทกลุ่มมืออาชีพสร้างสรรค์ (creative professionals) ทั้งยังเป็นอาชีพที่มีจำนวนบุคลากรประกอบอาชีพดังกล่าวเป็นจำนวนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยระดับโลก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของโลกในปี ค.ศ. 2017 อยู่ที่จำนวนแพทย์ 1.8 รายต่อประชากร 1,000 คน ประเทศไทยมีแพทย์เพียง 0.9 คนต่อประชากร 1,000 คน (World Health Organization's Global Health Workforce Statistics, OECD & supplemented by country data, n.d. cited in The World Bank, n.d.) โดยในประเทศไทยมีโรงเรียนแพทย์จำนวน 25 แห่ง แบ่งออกเป็นโรงเรียนแพทย์รัฐบาล 21 แห่งและเอกชน 4 แห่ง ในปี พ.ศ. 2558 มีผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมจำนวนเพียง 2,546 คน¹² และในปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนแพทย์ทั้งหมดในประเทศไทย 71,872 คน (แพทยสภา, 2564; 2565 [ก] & [ข]) ในขณะที่หมออิมไม่เห็นด้วยกับยูนที่ทำงานโดยไม่มีวันพักผ่อนและนอนไม่เพียงพอ หมออิมเองก็นอนหลับไม่เพียงพอเช่นเดียวกัน เนื่องมาจากทั้งทำงานไปด้วยและต้องอ่านหนังสือเตรียมสอบไปด้วย โดยหมออิมเปรียบเทียบกับช่วงอายุกับสภาพร่างกายว่าเมื่อตนเองอายุเลยวัย 30 ปี สภาพร่างกายเริ่มเปลี่ยนไป ไม่เหมือนในวัย 20 ปีที่สามารถนอนเป็นวันได้โดยไม่มีปัญหา

สิ่งที่ยูนเผชิญคือการที่ต้องทำงานที่ได้รับแข่งกับเวลาที่มีอยู่ การตกอยู่ในสภาวะของโรคติดงาน การพยายามรักษาสถานภาพของฟรีแลนซ์

¹² สถิตินับจากปีที่ภาพยนตร์ออกฉายในปี พ.ศ. 2558

กราฟิกดีไซน์เนอร์ ในขณะที่ยุ่งมืออาการป่วยขั้นรุนแรงจากการทำงานหนักติดต่อกันหลายวันจนเขาต้องเข้าโรงพยาบาลในที่สุด ปรากฏว่าเขายังถูกละเมิดสิทธิในช่วงระยะเวลาที่อยู่ในโรงพยาบาล โดยผู้จ้างงานสั่งให้เขาทำงานในขณะที่ยังรับการรักษาตัว ในส่วนของหมอมิม สิ่งที่ต้องเผชิญ คือการทำงานพร้อมกับการศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง มีเวลาพักผ่อนน้อย รวมไปถึงมีความเครียดอันเกิดจากสภาวะการทำงานที่ต้องเผชิญกับการวิพากษ์ของคนไข้หรือญาติคนไข้ ส่งผลให้หมอมิมตั้งคำถามกับตนเองถึงความเชี่ยวชาญในการทำงาน ทั้งๆ ที่กว่าจะเข้าศึกษาต่อคณะแพทยศาสตร์ได้ เธอต้องแข่งขันกับนักเรียนจำนวนไม่น้อย เพื่อให้ได้มีโอกาสในการศึกษาและสำเร็จการศึกษาจนสามารถศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง ทั้งยู่นและหมอมิมต่างก็เป็นชนชั้นกลางที่ยังคงต้องดิ้นรนเพื่อให้ตนเองได้มีที่หยัดยืน พยายามคงไว้ซึ่งสถานะ (status) ในสังคมการงานของตน ได้รับการยอมรับในสายอาชีพการงานที่ตนเองทำ

การมองภาพอนาคตของชนชั้นกลางในภาพยนตร์เรื่อง *Die Tomorrow* (2560)¹³

ภาพที่ 3 โปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง *Die Tomorrow*

¹³ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง *Die Tomorrow* ทั้งหมด ถูกอ้างอิงจากภาพยนตร์โดยตรง

ภาพยนตร์เรื่อง *Die Tomorrow* เป็นภาพยนตร์ที่เล่าถึงเรื่องราวที่มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ นั่นคือ ความตาย โดยภาพยนตร์ถูกแบ่งออกเป็นตอนย่อยๆ ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน ทุกตอนมีความคล้ายคลึงกันคือจะต้องมีตัวละครในเรื่องที่เสียชีวิต การดำเนินเรื่องจะสลับกับการสัมภาษณ์เด็กชายคนหนึ่งและคุณตาที่มีอายุเกิน 100 ปี ถึงความคิดเห็นที่มีต่อความตาย จากจำนวน 6 ตอนย่อยของภาพยนตร์ ผู้วิจัยขอหยิบยกเฉพาะตอนย่อยที่ 1 มาพิจารณา

ตอนย่อยตอนแรก เป็นเรื่องราวของกลุ่มเพื่อน 4 คนที่เข้าโรงแรมเพื่อเตรียมตัวรับปริญญาในวันถัดไป โดยหยก-เพื่อนในกลุ่ม เล่าถึงเรื่องราวที่ตนเองจะเดินทางไปท่องเที่ยวยังกรุงเคียฟ ประเทศยูเครน และอยากจะเปิดร้านต้นไม้ โดยจะขายออนไลน์ก่อนเพื่อดูเรื่องการตลาด เพื่อนสาวอีกคนหนึ่ง-ส้ม เล่าว่าได้ลงทุนทำร้านเสื้อผ้ากับเพื่อนอีกคนหนึ่ง เธออยากสร้างแบรนด์เสื้อผ้าของเธอและนำสินค้าเข้าสู่ต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน โดยคิดว่าในอนาคตจะไปเรียนต่อด้านการตลาดที่ปารีส เพื่อนอีกคนหนึ่ง-จำ มีความคิดว่า ในอนาคตเธออยากจะไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกาโดยไม่ต้องกลับมาประเทศไทยอีก มีความเป็นไปได้ที่เธอจะอาศัยในนิวยอร์กและหางานทำ เพราะเคยฝึกงานที่นิวยอร์กมาก่อน และเพื่อนคนสุดท้าย-แพรว มีความฝันที่อยากจะมีครอบครัวที่ดี เมื่อแพรวได้เล่าให้เพื่อนทั้งสามคนที่เหลือฟังถึงความฝันของตนเอง เพื่อนกลับถามว่า คำตอบนี้คือคำตอบที่แท้จริงของเธอหรือไม่ และออกจะดูแปลกใจกับคำตอบที่ดูเสมือนว่าแสนจะธรรมดาสามัญ

จากภาพยนตร์ สามารถสังเกตเห็นถึงสภาวะความเป็นชนชั้นกลางใน *Die Tomorrow* ตอนย่อยที่ 1 ผ่านการสนทนาของตัวละคร โดยแบ่งออกเป็นประเด็นด้านการศึกษา อาชีพ และวิถีชีวิต ทางด้านการศึกษา ความต้องการการศึกษาในต่างประเทศของส้มแสดงให้เห็นว่า หากเธอได้ไปศึกษาต่อจริง เธอคือคนส่วนน้อยของประเทศไทยที่จะได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ โดยตัวเลขในปี ค.ศ. 2019-2020 พบว่า มีนักเรียนไทยจำนวน 32,607 คนที่ศึกษาต่อต่างประเทศ โดยประเทศที่มีนักเรียนไทยนิยมศึกษาต่อเป็นหลัก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย แคนาดา และนิวซีแลนด์ ในขณะเดียวกัน จำนวน

นักเรียนไทยในประเทศเหล่านี้ก็เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เยอรมนี และสิงคโปร์ (UNESCO Institute of Statistics, n.d.; International Trade Administration, U.S. Department of Commerce, 2022)

ในประเด็นของอาชีพ หากวิเคราะห์จากบทสนทนา พบว่า หยกมีความต้องการที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจ โดยเริ่มต้นจากธุรกิจออนไลน์ขนาดเล็ก สัมผัสธุรกิจที่ต้องการสร้างแบรนด์และขยายการขายสินค้าไปยังต่างประเทศ ในขณะที่จำ แม้จะไม่ได้มีเป้าหมายในอาชีพการงานที่สามารถระบุได้อย่างชัดเจน แต่เธอแสดงเจตจำนงว่าต้องการจะไปทำงานในต่างประเทศ ทั้งสามคนแสดงให้เห็นว่า พวกเขาไม่มีความจำเป็นที่จะต้องหางานประจำทำหลังสำเร็จการศึกษา และอาชีพที่พึงปรารถนาเป็นอาชีพที่พวกเขาสามารถเลือกได้ด้วยตนเอง

ในแต่ละประเทศ มีการตอบรับต่อผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน ในกรณีของเยอรมนี วัฒนธรรมเน้นไปที่เรื่องของความมั่นคงมากกว่าการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงถูกมองว่าอยู่ในบริเวณชายขอบของเศรษฐกิจ สถานะทางสังคมของผู้ประกอบการจึงอยู่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจ (Kalden et al., 2017: 100) ในกรณีของประเทศโคลัมเบีย พบว่า โดยเฉลี่ยผู้ประกอบการชนชั้นกลางอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าพนักงานชนชั้นกลาง (Mejía and Meléndez, 2012: 27) ในกรณีของประเทศไทย Phongpaichit (2016: 9) มองว่า ตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา มีผู้ประกอบการใหม่ที่สามารถก้าวเข้าสู่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ หากเปรียบเทียบกับในภาพยนตร์ พบว่า สัมมาจกลายเป็นผู้ประกอบการใหม่ที่ก้าวเข้าสู่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้ ไม่ต่างจากผู้ประกอบการหน้าใหม่รายอื่นๆ

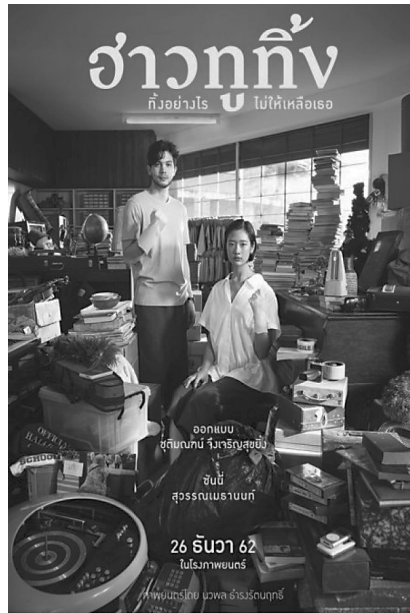
สำหรับวิถีชีวิตของว่าที่บัณฑิต จำ ผู้มีความต้องการที่จะใช้ชีวิตในสหรัฐอเมริกา เพราะมีความรู้สึกว่า “ไม่ได้อยากอยู่ที่นี้ (ประเทศไทย) ขนาดนั้น” วิถีชีวิตที่จำประสงค์จะเป็นนั้น ไม่ได้เป็นความต้องการในการย้ายประเทศ เพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือการเมือง แต่เป็นเพราะความต้องการในมิติของการใช้ชีวิต มุ่งงานวิชาการที่อธิบายถึงกลุ่มชนชั้นกลางที่ประสงค์ย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อตอบสนองต่อวิถีชีวิตของตน มีชีวิตที่ดี มากกว่าเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือความ

จำเป็นอื่นๆ (Smith and Phillips, 2001: 465 cited in Goodwin-Hawkins and Jones, 2021: 2) การย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของจำ แสดงให้เห็นว่า จำมีความแตกต่างจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เดินทางไปยังต่างประเทศ เพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจ

ภาพยนตร์เรื่อง *Die Tomorrow* ตอนย่อยที่ 1 แสดงให้เห็นถึงสถานะความเป็นชนชั้นกลางของตัวละครในด้านการศึกษา คือการเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศ ซึ่งในข้อเท็จจริง มีคนไทยจำนวนน้อยที่จะมีโอกาสศึกษาต่อในต่างประเทศ ด้านการประกอบอาชีพ การเป็นผู้ประกอบการสนองต่อความต้องการของตัวละคร โดยไม่ยึดหรือติดการหางานประจำ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมทางเศรษฐกิจของตัวละคร หรือความพร้อมของพื้นฐานครอบครัวของตัวละครที่ไม่ต้องแสวงหางานประจำทันทีที่เรียนจบ และในประเด็นของวิถีชีวิต การเป็นผู้ที่ประสงค์จะย้ายประเทศ เพราะวิถีการดำเนินชีวิต ไม่ตรงจริตกับประเทศที่ตนเองเติบโตมา ถือเป็นการย้ายประเทศแบบชนชั้นกลางที่ปราศจากเหตุผลทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่า ยังมีกลุ่มชนชั้นกลางที่ต้องการย้ายประเทศ หรือเมื่อศึกษาต่อต่างประเทศแต่ไม่ประสงค์จะกลับประเทศไทยในทันที เพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

กระแความเป็นมินิมอลลิสต์ของชนชั้นกลางในภาพยนตร์เรื่อง ฮาวทูทิ้ง...
ทิ้งอย่างไร ไม่ให้เหลือเธอ (2562)¹⁴

ภาพที่ 4 โปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง ฮาวทูทิ้ง...ทิ้งอย่างไร ไม่ให้เหลือเธอ

ภาพยนตร์เรื่อง ฮาวทูทิ้ง...ทิ้งอย่างไร ไม่ให้เหลือเธอ (Happy Old Year) เป็นเรื่องราวของจิน หญิงสาวผู้ที่ชื่นชอบการตกแต่งบ้านสไตล์มินิมอล คือ บ้านที่มีข้าวของจำนวนน้อยชิ้น เรียบง่าย พื้นที่ภายในบ้านโปร่งโล่ง ใช้โทนสีขาวเป็นหลัก¹⁵ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเมื่อครั้งยังทำงานในประเทศสวีเดน เมื่อเดินทางกลับมายังประเทศไทย จินเลยพยายามที่จะปรับเปลี่ยนบ้านของตนเองให้กลายเป็น สไตล์มินิมอลแบบที่เธอชอบ

¹⁴ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง ฮาวทูทิ้ง...ทิ้งอย่างไร ไม่ให้เหลือเธอ ทั้งหมด ถูกอ้างอิงจากภาพยนตร์ โดยตรง

¹⁵ ฉากจากภาพยนตร์อธิบายถึงความหมายของบ้านในลักษณะที่จินชื่นชอบผ่านรูปภาพ

ลักษณะของสถาปัตยกรรมและการออกแบบของชาวสแกนดิเนเวีย หมายถึง ค่านิยมของความเป็นประชาธิปไตย มีประโยชน์ในการใช้สอยทำงาน มีความเรียบง่าย ผลิตรักษ์มีคุณภาพสูง วัสดุที่ใช้มาจากธรรมชาติ ฯลฯ (Tanskanen and Wilmer, 2021: 3) ในภาพยนตร์พบว่า ลักษณะความเป็นมินิมอล ไม่เพียงแต่ได้รับอิทธิพลจากฝั่งสแกนดิเนเวียแต่เพียงเท่านั้น หากยังมีอิทธิพลของความเป็นมินิมอลจากญี่ปุ่น โดยในฉากภาพยนตร์ พี่ชายของจินซื้อหนังสือแปลมาจากภาษาญี่ปุ่นที่มีชื่อว่า “ชีวิตเป็นอิสระได้ ด้วยการจัดบ้านเพียงครั้งเดียว” ซึ่งเป็นหนังสือที่ไม่มีอยู่จริง แต่ชื่อของหนังสือมีความคล้ายคลึงกับหนังสือเรื่อง *ชีวิตดีขึ้นทุกๆ ด้าน ด้วยการจัดบ้านแค่ครั้งเดียว* ของ คนโด มารีเอะ (Kondo Marie) และเขายังติดตามรายการสารคดีที่ คนโด มารีเอะ เดินทางไปแนะนำการจัดบ้านให้กับผู้อื่นอีกด้วย ฉากในภาพยนตร์ระบุว่า เหตุการณ์หลักๆ ของเนื้อเรื่องเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2019 ซึ่งเป็นปีที่รายการทีวีซีรีส์ *Tidying Up with Marie Kondo* (2019) ที่มี คนโด มารีเอะ เป็นผู้ให้คำแนะนำในการจัดบ้านออกอากาศผ่านทางเน็ตฟลิกซ์ พี่ชายของจินระบุถึงความ Spark Joy (จุดประกายความสุข) ของข้าวของ ซึ่งเป็นคำที่ คนโด มารีเอะ ใช้เพื่ออธิบายว่า สิ่งใดที่เราควรเก็บไว้ หากมันจะนำพาความรู้สึก Spark Joy มาให้ (Eike, Burton et al., 2022)

ฉากในภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัย แม่ของจินคือประชากรเจนเอ็กซ์ (Gen X)¹⁶ ในขณะที่จินและพี่ชายคือเจนวาย (Gen Y) จินตั้งคำถามว่า ทำไมคนรุ่นก่อนถึงกลัวการเปลี่ยนแปลง และตอนนี้คือ “ยุคของพวกเขาแล้ว” หมายความว่า คนเจนวายอย่างเธอพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ในขณะที่แม่ของจินจากมุมมองของจิน คือคนที่กลัวการเปลี่ยนแปลง แม่ของเธอไม่ยอมให้จัดบ้านใหม่ และไม่ได้รู้สึกเดือดร้อนไปกับการที่มีข้าวของในบ้านเป็นจำนวนมาก

กระแสความเป็นมินิมอลลิสต์ที่อยู่นอกเหนือไปจากมิติเชิงสถาปัตยกรรม-การออกแบบ คือมิติแห่งวิถีชีวิตที่ดำเนินไปในสถานะของมินิมอลลิสต์

¹⁶ จากนิยามของ Pew Research Center บุคคลที่เป็นเจนเอ็กซ์ คือผู้ที่เกิดระหว่าง ค.ศ. 1965-1980 (Dimock, 2019)

(minimalist) โดยกระแสดังกล่าวเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา โดยเกิดขึ้นไปพร้อมๆ กับการจัดบ้านด้วยวิธีการแบบ คนโด มารีเอะ ในสหรัฐอเมริกาผู้ก่อตั้งบล็อก Themminimalists.com ในปี ค.ศ. 2010 คือ โจชัว ฟิลด์ มิลล์เบิร์น (Joshua Fields Millburn) และ ไรอัน นิโคติมัส (Ryan Nicodemus) เนื้อหาเล่าถึงเรื่องราววิถีชีวิตของมินิมอลลิสต์ โดยสิ่งที่เกิดขึ้นกับมิลล์เบิร์น คือ เขามีรายได้ที่น่าพึงพอใจหลักแสนเหรียญขึ้นไปต่อปี มีบ้านหลังใหญ่ รถยนต์ยี่ห้อหรู และสิ่งของจำนวนมาก แต่ถึงชีวิตจะอุดมไปด้วยข้าวของ และดำเนินไปตามครรลองอย่างที่ควรจะเป็น ทั้งการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและการมีรายได้ที่ดี เขาก็ยังรู้สึกว่ายังไม่พึงพอใจกับสิ่งที่มีสิ่งที่เป็น จนในที่สุดเขาก็ได้พบว่า การเป็นมินิมอลลิสต์ตอบใจหทัยของชีวิต ที่ผ่านมา Themminimalists.com มีผู้เข้าชมเว็บไซต์แล้วกว่า 20 ล้านคน (Themminimalists, n.d.) ทั้งนี้ วิถีโดยทั่วไปของมินิมอลลิสต์ คือ การลดการบริโภค จำกัดจำนวนสิ่งของที่มีให้เหลือเฉพาะเท่าที่จำเป็น บางนิยามอธิบายว่า เป็นการต่อต้านวิถีชีวิตแบบบริโภคนิยม (Martin-Woodhead, 2021: 1; McDonald et al., 2006: 516 cited in Martin-Woodhead, 2021: 3)

ทั้งกระแสการจัดบ้านด้วยวิธีการพิจารณาความ Spark Joy กับสิ่งของ และจุดเริ่มต้นของการเป็นมินิมอลลิสต์ของมิลล์เบิร์นและนิโคติมัส ล้วนเกิดจากอินฟลูเอนเซอร์ชนชั้นกลาง เนื้อหาสำคัญของคนโดและ Themminimalists อธิบายถึงการจัดการกับข้าวของที่มีล้นเกิน การทิ้งข้าวของที่ไม่มีความสำคัญ ไม่จำเป็นไม่ว่าสิ่งของเหล่านั้นจะมีราคาถูกหรือราคาแพง ของที่ยังคงมีไว้จากมุมมองของคนโดคือของที่มีคุณค่าทางจิตใจ ในขณะที่มิลล์เบิร์นและนิโคติมัสมองว่า ของที่ควรจะมีคือของที่จำเป็นที่จะต้องใช้ในการชีวิตประจำวัน

ฉากในภาพยนตร์ที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกระแสความเป็นมินิมอลที่ได้รับจากสแกนดิเนเวียและญี่ปุ่น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้ชีวิตในต่างแดนของตัวละคร การบริโภคสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ ผู้วิจัยมองว่า กระแสความเป็นมินิมอล-มินิมอลลิสต์ คือกระแสที่เป็นที่นิยมของชนชั้นกลางเป็นหลัก กล่าวคือ การที่บ้านมีสิ่งของเหลือใช้หมายความว่า ผู้บริโภคมีศักยภาพในการซื้อในสิ่งที่ไม่จำเป็น ซึ่งอาจเกิดจากการบริโภคตามกระแสทุนนิยม แม้การทิ้งสิ่งของ

จะสามารถทำรายได้ส่วนหนึ่งจากของที่ต้องการจะทิ้ง แต่รายได้ดังกล่าวไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในรายได้รวมของชนชั้นกลาง หรือหากขายของที่ไม่ใช่ได้ในราคาสูง ก็ไม่ได้เป็นการขายของเพราะเหตุผลในการยังชีพแต่เพื่อเป็นการกำจัดสิ่งของที่คิดว่าไม่จำเป็นอีกต่อไป

การประสบความสำเร็จของชนชั้นกลางในภาพยนตร์เรื่อง *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ* (2565)¹⁷

ภาพที่ 5 โปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ*

ภาพยนตร์เรื่อง *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ* นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความพยายามในการเป็นที่หนึ่งในการแข่งขันกีฬาเรียงแก้ว (sport stacking) ของเกา ในขณะเดียวกันก็นำเสนอถึงเรื่องราวของแฟนสาวของเขา เจ กับความฝันที่จะเป็นแม่ ในขณะที่เกามีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป

¹⁷ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เรื่อง *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ* ทั้งหมด ถูกอ้างอิงจากภาพยนตร์โดยตรง

เกากล่าวกับอาจารย์ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน ในช่วงเวลาที่เขาเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีสุดท้ายในปี ค.ศ. 2005 ว่า สิ่งที่เขาถนัดคือการเล่นกีฬาเรียงแก้ว อาจารย์แนะนำให้เขาเลิกเล่นกีฬานี้ และมองว่า ในบรรดานักเรียนที่เธอสัมภาษณ์ เกาдуเป็นคนที่ไร้อนาคตที่สุด อย่างไรก็ตาม คำตอบที่นักเรียนรายอื่นๆ ได้ตอบอาจารย์ ไม่มีใครตอบได้ถูกใจอาจารย์ ยกเว้นนักเรียนรายหนึ่งที่เปลี่ยนคำตอบจากการเป็นศิลปิน-แร็ปเปอร์ไปเป็นแพทย์ อาจารย์กลับให้ความชื่นชมอยากเปิดเผย

จากภาพยนตร์ สะท้อนให้เห็นถึงการให้คุณค่าของการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและการประกอบอาชีพที่เป็นวิชาชีพ โดยอาจารย์ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนไม่ได้เห็นด้วยกับนักเรียนที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระ หรืออาชีพที่เกิดจากความถนัดหรือความสนใจของนักเรียน เช่น นักเดินทาง คอนเทนต์ครีเอเตอร์ ศิลปิน นักธุรกิจขายกัญชา ฯลฯ แต่กลับเห็นคุณค่าของอาชีพที่เป็นวิชาชีพ เช่น แพทย์

หลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และหลังจบการศึกษา เธอประกอบอาชีพเป็นนักบัญชี ในขณะที่เกาเลือกที่จะไม่เรียนต่อและฝึกฝนตัวเองเพื่อไปแข่งขันกีฬาเรียงแก้ว ณ สถานที่แข่งขันต่างๆ ในต่างประเทศ โดยการแข่งขันที่ผ่านมา เกาไม่ได้สร้างรายได้จากการชนะการแข่งขัน กรณีที่จะสามารถสร้างรายได้คือการทำลายสถิติโลก และหลังจากนั้นจะได้รับสปอนเซอร์ ซึ่งเขาคาดว่า จะสามารถดำรงชีวิตได้จากรายได้สปอนเซอร์ราว 2 ปี

เนื่องจากการอาศัยอยู่ในบ้านกับแม่ที่เป็นเจ้าของร้านอาหารโดยร้านอยู่ในชั้นล่างของบ้าน ทำให้เกาประสบปัญหาในการใช้สมาธิเพื่อฝึกเรียงแก้ว เขาจึงตัดสินใจที่จะซื้อบ้านหลังใหม่ โดยให้เจย้ายไปอยู่กับเขาและช่วยกันผ่อนบ้านที่มีราคาเกือบ 6 ล้านบาท โดยเป็นการช่วยกันผ่อนคนละครึ่ง เจสามารถช่วยผ่อนบ้านได้ด้วยรายได้ของตนเอง ในขณะที่เกาไม่สามารถทำได้ เขาให้แม่เป็นคนช่วยผ่อนบ้านให้ และสัญญาไว้ว่า หากมีรายได้จะนำเงินมาคืนแม่เป็นจำนวน 2 เท่า อันที่จริงแล้ว เกามีรายได้จากการสอนพิเศษให้กับเยาวชนที่โรงเรียนกีฬา sport

stacking แห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตาม มีนักเรียนที่มาเรียนจำนวนไม่มากนัก ทำให้ลำพังรายได้จากการสอนพิเศษ ไม่เพียงพอต่อการผ่อนบ้าน

จากภาพยนตร์ การแข่งขันกีฬาเรียงแก้วระดับโลกในปี ค.ศ. 2019 ได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นการแข่งขันแบบออนไลน์ เพื่อขยายโอกาสให้ผู้เข้าแข่งขันจากทั่วโลกได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้ชนะการแข่งขันจะได้เดินทางมายังสหรัฐอเมริกา และเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ในต่างประเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมกีฬาการเรียงแก้วเป็นระยะเวลา 3 ปี โดยเกมมีความเห็นว่า หากเขาชนะการแข่งขัน เขาอาจจะย้ายไปอาศัยอยู่ ณ สหรัฐอเมริกา

ถึงแม้ว่าการแข่งขันกีฬาเรียงแก้วจะเปลี่ยนรูปแบบด้วยเหตุผลในการขยายโอกาสให้นักกีฬาจากพื้นที่ชนบท หรือผู้ที่ขาดโอกาสหากต้องเดินทางมาแข่งขัน แต่จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ได้เปรียบการแข่งขันสูงสุดคือ ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรือผู้ดูแลอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ สำหรับสถานที่พักซ้อมและสถานที่แข่งขันคือบ้านของเขา ที่มีความสงบเงียบเพียงพอในการใช้สมาธิ มีเวลาในการซ้อม โดยที่ไม่ต้องทำงาน จากการฝึกฝนของเกาเป็นระยะเวลาหลายปี จะเห็นได้ว่า เป็นเพราะการใช้เวลาทุ่มเทไปกับกีฬาดังกล่าว โดยไม่ต้องศึกษาต่อ ไม่ต้องทำงานประจำ ทำให้ผลทางสถิติการเรียงแก้วของเกาใช้ระยะเวลาน้อยลงไปเรื่อยๆ

Washington and Karen (2001) ระบุว่า มีงานวิจัยที่ถกเถียงในประเด็นของชนชั้นและกีฬาว่า ที่มาของชนชั้นของนักกีฬาแต่ละคนมีผลหรือไม่ต่อการประสบความสำเร็จทางการกีฬา โดยมีการยกตัวอย่างกีฬาเทนนิส ที่พี่น้องตระกูลวิลเลียมส์ได้กลายมาเป็นดาวเด่นในวงการ ทั้งๆ ที่กีฬาเทนนิสเป็นกีฬาที่เน้นไปที่คนผิวขาวและชนชั้นกลางบนหรือสูงกว่า และกระบวนการแข่งขันทางกีฬาเป็นระบบที่ให้บุคคลสามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง ซึ่งหมายความว่าไม่ว่าจะถือกำเนิดมาจากชนชั้นใด เมื่ออยู่ในสนามแข่งกีฬา ย่อมไม่มีใครได้สิทธิพิเศษไปมากกว่ากัน อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่า กีฬาบางชนิด เช่น กอล์ฟและโบโล เป็นกีฬาที่มีการฝึกซ้อมในสถานที่ปิด ทำให้บุคคลหรือครอบครัวที่เป็นสมาชิกของคลับได้รับสิทธิพิเศษในการใช้สถานที่ ที่ซึ่งคนทั่วไปไม่อาจเข้าถึง

(Bourdieu, 1991: 372 cited in Washington and Karen, 2001) กรณีของประเทศไทย สมาคมราชกรีฑาสโมสร และสมาคมราชกรีฑาสโมสร ไปโผล่กลับตั้งอยู่บนถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน เป็นสถานที่ปิด ลักษณะของกีฬาบางชนิดที่สมาคมฯ สามารถรองรับได้ เป็นกีฬาที่บุคคลทั่วไปอาจไม่คุ้นชิน หรือไม่ได้เล่น กีฬาประเภทเหล่านี้ในชีวิตประจำวัน เช่น คริกเก็ต ซี่มา ลอนโบวล์ส (สมาคมราชกรีฑาสโมสร, 2564) โดยกีฬา เช่น คริกเก็ต หรือลอนโบวล์ส เป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมในอังกฤษ ก่อนที่จะมีการขยายความนิยมไปในเครือจักรภพ การแข่งขันกีฬา Commonwealth ในปัจจุบัน ยังคงมีการแข่งขันคริกเก็ตและลอนโบวล์ส (Commonwealth Games England, 2022)

ชีวิตของเกามีความแตกต่างไปจากตัวละครชนชั้นกลางในภาพยนตร์อื่นๆ อีก 4 เรื่องของนวนิยาย เกาคือบุคคลเจนวายในช่วงวัย 30 ปี ที่ไม่ได้ทำงานประจำ ไม่ได้มีรายได้ที่สามารถพึ่งพิงตนเองเป็นหลัก ในวัยดังกล่าว เขายังคงขอรับการช่วยเหลือทางการเงินจากแม่ของเขา ทั้งแม่และเกาต่างไม่ได้มีความเดือดร้อนในสภาพทางเศรษฐกิจของตัวเอง หากวัดที่ระดับรายได้ ไม่อาจกล่าวได้ว่า เกาคือชนชั้นกลางในสังคม แต่วิถีชีวิตและการดำรงชีวิตของเกาจัดอยู่กลุ่มชนชั้นกลาง แม่ของเกาไม่มีความเดือดร้อนในการให้เกาพึ่งพิงทางการเงิน ทั้งยังสนับสนุนเกาในการแข่งขันกีฬาเรียงแก้ว ในฉากที่มีบทสนทนาระหว่างอาจารย์และนักเรียนรายอื่นๆ พบว่า นักเรียนเจนวายต่างมีความฝันในการประกอบอาชีพ-สร้างรายได้เลี้ยงตัวเองที่แตกต่าง และอาจถูกจัดว่าอยู่ในกลุ่มชนชั้นสร้างสรรค์ตามนิยามของ Florida (2002) รายการทีวีซีรีส์แนวเรียลลิตี้โชว์ในประเทศญี่ปุ่นที่มีชื่อว่า *Terrace House* มีการฉายภาพให้เห็นถึงลักษณะอาชีพที่แตกต่างไปจากการทำงานประจำในออฟฟิศเช่นเดียวกัน โดยในซีรีส์ มีทั้งนักแสดง นางแบบ นักกีฬา สอກก็๋หญิ๊ง นักเต้น นักดนตรีโอคุเลเล่ นักกีฬาสโนบอร์ด ฯลฯ¹⁸ แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางอาชีพในปัจจุบัน และนิยามคำจำกัดความในเรื่องชนชั้นผ่านมิติทางอาชีพในปัจจุบันอาจยังไม่ครอบคลุมถึงความหลากหลายดังกล่าว ดังนั้น

¹⁸ ดูเพิ่มเติมได้จาก Netflix.com

การใช้เกณฑ์ด้านอาชีพและการศึกษา อาจไม่ใช่เกณฑ์ที่สามารถแบ่งแยกชนชั้นได้อย่างชัดเจนอีกต่อไป เมื่อความหลากหลายในอาชีพเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการสร้างรายได้ในหลากหลายอาชีพ เช่น นักกีฬา คอนเทนต์ครีเอเตอร์ ฯลฯ ไม่มี ความจำเป็นจะต้องพึ่งพึงวุฒิการศึกษา

นวนพล อารังรัตนฤทธิ์ และความเป็นชนชั้นกลาง

นวนพล อารังรัตนฤทธิ์ มีเส้นทางในการเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ที่ไม่ได้จบ การศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง แต่เขารู้ถึงความต้องการ ตั้งแต่สมัยเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายว่า เขาต้องการเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ แต่ในขณะที่เขากำลังจะสอบเข้ามหาวิทยาลัย เขามีความคิดว่า การเรียน นิเทศศาสตร์อาจจะหางานทำได้ยาก เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจหลังช่วงปี พ.ศ. 2540 เขาจึงตัดสินใจสอบเข้าเรียนต่อที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกภาษาจีน เขาอธิบายว่า พื้นฐานทางครอบครัวของเขา ไม่ได้ เป็นครอบครัวที่ร่ำรวย และนวนพลเลือกใช้คำว่า “กลางๆ” เมื่ออธิบายถึงพื้นฐาน ของครอบครัว ตัวเขาเองเดินทางด้วยรถเมล์ รถไฟฟ้า หรือบางครั้งก็เดินทางด้วย รถจักรยานยนต์ และเพราะสิ่งที่เขาประสบพบเจอจากประสบการณ์ในชีวิต ประจำวัน ทำให้งานภาพยนตร์ของเขาสามารถเชื่อมโยงกับผู้ชมได้ เพราะเป็น สิ่งที่ผู้ชมได้เผชิญมาเช่นเดียวกัน (The Cloud, 12 เมษายน 2565) จากการ สัมภาษณ์ในรายการพอดแคสต์ *Coming of Age* สามารถอนุมานได้ว่า นวนพล มองภาพตนเองว่า มีพื้นฐานมาจากครอบครัวชนชั้นกลาง ซึ่งเป็นชนชั้นกลาง ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

นวนพลเรียนรู้เรื่องภาพยนตร์จากงานเทศกาลภาพยนตร์ และงาน ฉายภาพยนตร์ตามสถานที่ต่างๆ เช่น สมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพ (Alliance Française Bangkok) สถาบันเกอเธ่ (Goethe Institute) ฯลฯ เขาติดตาม เว็บไซต์ที่เกี่ยวกับวงการภาพยนตร์ ทำให้เขาได้ดูภาพยนตร์ที่อาจหาได้ ยากตั้งแต่สมัยเรียนในระดับมัธยมศึกษา และจากการเดินทางไปตามงานฉาย ภาพยนตร์ต่างๆ ทำให้เขารู้จักกับคนในวงการภาพยนตร์ตั้งแต่อ่อนเข้าเรียนระดับ

อุดมศึกษา (The Cloud, 12 เมษายน 2565) ในประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า นวพลเติบโตมาในสถานที่และช่วงเวลาที่เหมาะสม ทำให้เขาสามารถเข้าถึงภาพยนตร์และบุคคลในวงการภาพยนตร์ไทย รวมไปถึงการเรียนรู้ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำให้เขาได้มีโอกาสในการฝึกงานทั้งในคณะและนอกคณะ ที่มีประโยชน์ต่อการทำภาพยนตร์ของเขาในอนาคต นวพลอธิบายว่าเขาโชคดีที่เติบโตมาในยุคที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนผ่าน มีกล้องวิดีโอดิจิทัล มีเครื่องมือตัดต่อภาพยนตร์ ที่ทำให้เขาสามารถฝึกฝนในด้านภาพยนตร์ที่เขาสนใจได้ด้วยตนเอง ซึ่งเขาให้ความเห็นว่า ความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรนั้นเป็นความจำเป็นต่อการเรียนรู้ (NANAKE555, 12 ธันวาคม 2562)

ในประเด็นของการทำภาพยนตร์ นวพลได้ให้สัมภาษณ์ว่า เขาทำภาพยนตร์โดยมีที่มาจากประสบการณ์และความสงสัยส่วนตัวที่เติบโตไปตามวัยของเขา และพอเขามีอายุเกิน 30 ปี¹⁹ เขามีความรู้สึกว่า ในชีวิตของเขามีเรื่องราวและประสบการณ์ที่เขาได้เรียนรู้เพิ่มเติม เช่น ความเข้าใจในเรื่องของการลงทุน โดยประสบการณ์ดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่เขาารู้สึกว่าหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Salmon Podcast, 30 มีนาคม 2565) เห็นได้ว่า ภาพยนตร์ของนวพลสะท้อนถึงความเป็นตัวตนของเขา เช่น ประสบการณ์ที่พบเจอในโรงเรียนสมัยเรียนชั้นประถมศึกษาส่งผลให้เกิดจากภาพยนตร์ใน *Mary is happy, Mary is happy* นวพลเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ เช่นเดียวกับกับยูเนสจาก *ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ* ในทุกๆ ปีช่วงปีใหม่ นวพลจะจัดบ้าน โดยมีการทิ้งข้าวของ ซึ่งต่อมาเรื่องราวส่วนหนึ่งของการทิ้งสิ่งของและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของกับผู้ให้กลายมาเป็นภาพยนตร์เรื่อง *ฮาวทูทิ้ง...ทิ้งอย่างไร ไม่ให้เหลือเธอ* (NANAKE555, 12 ธันวาคม 2562; ป่าเต็ดทอล์ก Podcast, 3 มกราคม 2563) ในช่วงที่นวพลพบเจอกับประเด็นของความตายถี่ขึ้นในชีวิตของเขา กล่าวคือ เขารู้สึกว่าต้องไปงานศพบ่อยๆ กับที่ต้องไปงานแต่งงาน ส่งผลให้เกิดภาพยนตร์เรื่อง *Die Tomorrow* (IT Knowledge Channel, 5 ธันวาคม 2560) และประสบการณ์หลังจากอายุ

¹⁹ ในปี พ.ศ. 2565 นวพล อัครรัตนฤทธิ มีอายุ 38 ปี เขาเกิดปี พ.ศ. 2527 (ค.ศ. 1984) จัดอยู่ในเจนวาย (The Cloud, 12 เมษายน 2565)

30 ปีที่นวพลให้สัมภาษณ์ใน Salmon Podcast ส่งผลให้เกิดภาพยนตร์เรื่อง *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ* (Salmon Podcast, 30 มีนาคม 2565)

สรุป

ภาพยนตร์ของ นวพล อัครรัตนฤทธิ เป็นภาพยนตร์ที่เขาสร้างขึ้นมาจากประสบการณ์และความสนใจส่วนบุคคล โดยภาพยนตร์ได้ฉายภาพให้เห็นถึงสภาวะความเป็นชนชั้นกลาง โดยเฉพาะชนชั้นกลางและชนชั้นกลางบน เจนวายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งนวพลเองก็เป็นชนชั้นกลางเจนวายที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกัน ดังนั้น ภาพยนตร์ของนวพลจึงเป็นภาพสะท้อนตัวตนและพื้นฐานชีวิตของเขาและสิ่งที่ได้เผชิญหรือตั้งคำถามในฐานะของชนชั้นกลาง นอกจากนี้ ภาพยนตร์ยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ชนชั้นกลางต้องเผชิญ ตั้งแต่ปัญหาความอนุรักษนิยมในระบบการศึกษาไทย การทำงานที่ติดกับดักของระบบทุนนิยม การเลือกใช้ชีวิตในต่างประเทศ ที่สะท้อนให้เห็นว่า รัฐไม่สามารถส่งมอบระบบที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตอันน่าพึงพอใจของชนชั้นกลาง หากมองจากมิติของชนชั้น ชนชั้นกลางกลับไม่ได้มีอิสระแบบตั้งต้นและถูกกดทับจากอำนาจ ทั้งอำนาจจากระบบการศึกษา อำนาจนำในระบบทุนนิยม อำนาจที่ถูกกดทับในระหว่างช่วงวัย แต่ในที่สุดแล้ว ภาพยนตร์ของนวพลทั้ง 5 เรื่อง สะท้อนให้เห็นว่า ชนชั้นกลางส่วนหนึ่งพยายามจะนำพาตัวเองให้หลุดกรอบออกจากอำนาจในสังคมที่ตนเองดำรงอยู่

จากแนวความคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ แม็กซ์ เวเบอร์ จนถึงการนิยามของชนชั้นผ่านทางความมั่งคั่ง อาชีพ การศึกษา พบว่า ในปัจจุบันการนิยามถึงชนชั้นที่แบ่งจากอาชีพการงานและการศึกษา ไม่ได้สะท้อนต่อสภาพความเป็นจริงของชนชั้นกลางในศตวรรษที่ 21 เนื่องมาจากค่านิยมที่มีต่ออาชีพการงานและการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ในส่วนของค่านิยมด้านอาชีพการงาน ถือเป็นค่านิยมที่มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละรัฐ เช่น การเป็นผู้ประกอบการในสังคมหนึ่งอาจมีสถานะที่สูงกว่าในอีกสังคมหนึ่ง ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม-ทัศนคติของคนในสังคมนั้นๆ ในส่วนของการศึกษา แม้จะมีความเชื่อมโยงระหว่างการ

ศึกษากับรายได้ กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยทั่วไปจะมีรายได้สูงกว่าผู้ที่ไม่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกคน จะมีรายได้ในระดับชนชั้นกลาง วิธีการแบ่งชนชั้นที่สามารถอธิบายได้อย่างครอบคลุมและมีความเป็นสากล คือ การแบ่งชนชั้นผ่านความมั่งคั่ง-รายรับ โดยใช้เกณฑ์วัดรายรับเฉพาะในแต่ละประเทศ ซึ่งจะให้เห็นจำนวนชนชั้นกลางที่มีปริมาณที่แตกต่างกันในประเทศต่างๆ

ในกรณีของการนิยามชนชั้นในสังคมไทย แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของค่านิยม จากการนิยามชนชั้นผ่านชาติกำเนิดและอาชีพ เปลี่ยนไปเป็นการนิยามชนชั้นโดยอิงจากถิ่นที่อยู่อาศัยและอาชีพ สู่การใช้เกณฑ์วัดชนชั้นจากรายได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นกลางในไทยยังขาดการนิยามถึงชนชั้นกลางบน ชนชั้นกลาง-กลาง และชนชั้นกลางล่างสมัยใหม่

ภาพยนตร์เรื่อง *Mary is happy, Mary is happy* ตัวละครชนชั้นกลางในเรื่องแสดงให้เห็นถึงการยอมรับในสถานะความเป็นเผด็จการของผู้นำในองค์กร จากภาพยนตร์เรื่อง *ฟรีแลนซ์...ห้ามป่วย ห้ามพัก ห้ามรักหมอ* แสดงให้เห็นถึงทางเลือกของอาชีพในศตวรรษที่ 21 ว่ามีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น การทำงานโดยใช้อินเทอร์เน็ต ส่งผลให้คนมีทางเลือกในการทำงานมากขึ้น และการเป็นผู้มีอาชีพอิสระไม่ได้หมายความว่า มีรายได้น้อยกว่าพนักงานประจำสถานะของผู้มีอาชีพอิสระ ที่ได้รับการยอมรับในวงการทำงาน ถือเป็นเกียรติยศส่วนบุคคลแต่ยังคงติดอยู่ในระบบทุนนิยมเฉกเช่นเดียวกันกับพนักงานประจำ จากภาพยนตร์เรื่อง *Die Tomorrow* แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่สามารถเลือกได้ด้วยตนเองของชนชั้นกลางเจเนวาย และการย้ายประเทศโดยไม่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจมารองรับ ถือเป็นวิถีชีวิตรูปแบบหนึ่งของชนชั้นกลางเจเนวายในประเทศไทย ภาพยนตร์เรื่อง *สาวทุทึง...ทิ้งอย่างไร ไม่ให้เหลือเธอ* สะท้อนภาพให้เห็นถึงสถานะของทุนนิยมบริโภคนิยม และกระแสการต่อต้านการบริโภคนิยมของชนชั้นกลางเจเนวายในไทย ที่ได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ และภาพยนตร์เรื่อง *Fast & Feel Love เร็วโหด...เหมือนโกรธเธอ* สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนในการนิยามชนชั้นกลางเจเนวาย ที่ไม่ได้มีรายได้เทียบเท่ากับชนชั้นกลาง แต่ยังคงดำรงวิถีชีวิตแบบชนชั้นกลางทุกประการ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล (2564), *สงครามเย็น (ใน) ระหว่างโบว์ขาว*, กรุงเทพฯ: มติชน.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2544), *ประวัติศาสตร์การเมืองไทย 2475-2500*, กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ (2558), *ประชาธิปไตยในยุคเปลี่ยนผ่าน*, นนทบุรี: ฟาเดียวกัน.
- สุเทพ เดชะชีพ และเอกลักษณ์ อนันตสมบุรณ์ (2564), "ภาพชนชั้นล่างในภาพยนตร์ของบุญส่ง นาคู", *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 20(1): 131-144.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย (2553), "เสื้อแดงคือใคร: ม็อบเติมเงิน ไพร่ หรือชนชั้นกลางใหม่ กับทางแพร่งสังคมไทย", ใน *Red Why: แต่งทำไม*, กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2546), *สองนคราประชาธิปไตย*, กรุงเทพฯ: Tipping Point Press.

ภาษาอังกฤษ

- Chattharakul, A. (2010), "Thai Electoral Campaigning: Vote-canvassing Networks and Hybrid Voting", *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 29(4): 67-95.
- Atkinson, A. and Brandolini, A. (2013), "On the Identification of the Middle Class", in Gornick, J. and Jäntti, M. (eds.), *Income Inequality: Economic Disparities and the Middle Class in Affluent Countries*, Stanford: Stanford University Press.
- Eike, R. et al. (2021), "The 'Joy of Letting Go': Decluttering and Apparel", *Fashion Practice*, 14(2): 1-17.
- Gillett, P. (2019), "The British working class in postwar film", in Gillett, P. (ed.), *The British Working Class in Postwar Film*, Manchester: Manchester University Press.
- Goodwin-Hawkins, B. and Jones, R. (2021), "Rethinking Lifestyle and Middle-Class Migration in 'Left Behind' Regions", *Population, Space and Place*, Special Issue: 1-12.
- Hardy, B. and Marcotte, D. (2020), *Education and the Dynamics of Middle-Class Status*, Washington: Economic Studies at Brookings.
- Jones, O. (2011), *Chavs: The Demonization of the Working Class*, London: Verso.
- Kalden, J. et al. (2017), "The Social Status of Entrepreneurs: Contrasting German Perspectives", *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 18(2): 91-104.
- Kraus, M. et al. (2019), "Social Class as Culture: The Convergence of Resources and Rank in the Social Realm", *Current Directions in Psychological Science*, 20: 246.
- Martin-Woodhead, A. (2021), "Limited, Considered and Sustainable Consumption: The (Non) Consumption Practices of UK Minimalists", *Journal of Consumer Culture*, 21: 1-20.
- Mejia, P. and Meléndez, M. (2012), "Middle-Class Entrepreneurs and Social Mobility through Entrepreneurship in Colombia", IDB Working Papers Series No.IDB-WP-317.

- Mellander, C. and Florida, R. (2021), "The Rise of Skills: Human Capital, the Creative Class, and Regional Development", in Fischer, M. and Nijkamp, P. (eds.), *Handbook of Regional Science*, New York: Springer.
- Phongpaichit, P. (2016), "Inequality, Wealth and Thailand's Politics", *Journal of Contemporary Asia*, 46(3): 405-424.
- Saunders, P. (2006), *Social Class and Stratification*, New York: Routledge.
- Stead, P. (2013), *Film and the Working Class: The Feature Film in British and American Society*, London: Routledge.
- Tanskanen, K. and Wilmer, S. (2021), "Rethinking Nordic: An Introduction", *Nordic Theatre Studies*, 33(2): 2-5.
- Taris, T. et al. (2008), "All Day and All of the Night: The Relative Contribution of Two Dimensions of Workaholism to Well-being in Self-employed Workers", *Work & Stress*, 22(2): 153-165.
- Washington, R. and Karen, D. (2001), "Sport and Society", *Annual Review of Sociology*, 27: 187-212.
- Wong, K. H. (2020), "When Art-house Director Enters Commercial Film Industry: A Case Study of the Film Heart Attack", *Communication and Media in Asia Pacific (CMAP)*, 3(2): 97-115.

สื่อออนไลน์

- ฉันทพร บัวทอง (2560), *ฟรีแลนซ์: ชีวิตอิสระของแรงงานนอกระบบ?*, สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-39768258>
- ป่าเต็งтолล์ Podcast (2563), *EP.17 ชีวิตของ "เต๋อ นวพล" และสิ่งที่เขาทิ้งไม่ได้* | ป่าเต็งтолล์, สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=uyfOpdMeK80>
- แพทยสภา (2564), *โรงเรียนแพทย์ภายในประเทศ ที่แพทย์สภารับรอง*, สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565 จาก https://www.tmc.or.th/medical_school_th.php
- _____. (2565ก), *สถิติแพทย์*, สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.tmc.or.th/statistics.php>
- _____. (2565ข), *ข้อมูลที่จัดเก็บในฐานข้อมูลแพทยสภา*, สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.tmc.or.th/pdf/tmc-stat-10-06-22.pdf>
- สมาคมราชกรีฑาสโมสร (2564), *ประกาศ ส่วนบริการที่เปิดในวันที่ 1 พฤษภาคม 2564*, สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.rbsc.org/announcement/updated-rbsc-rbsc-polo-club-facilities-services/>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (ม.ป.ป. [ก]), *เศรษฐกิจสร้างสรรค์คืออะไร*, สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.cea.or.th/th/about>

- _____. (ม.ป.ป. [ข]), *แรงงานสร้างสรรค์ของไทย*, สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.cea.or.th/th/single-statistic/creative-workforce>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ม.ป.ป.), *รายได้รายจ่ายครัวเรือน และจำนวนครัวเรือน*, สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2565 จาก <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries11.html>
- _____. (2558), *รอบรู้สถิติ*, สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565 จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Documents/info/Infographic59/2.Labor/11.Labor.pdf>
- Adecco (n.d.), *Thailand Salary Guide 2015*, retrieved 29 July 2022 from <https://adecco.co.th/uploads/knowledge-center/salary-guide/adecco-thailand-salary-guide-2015.pdf>
- Arnett, G. (2016), *UK became more middle class than working class in 2000*, data shows, retrieved 30 July 2022 from <https://www.theguardian.com/news/datablog/2016/feb/26/uk-more-middle-class-than-working-class-2000-data>
- bacc channel (2558), *Literature: Mary's Dystopia เต๋อ นวพล อํารังรัตนฤทธิ Bangkok Creative Writing Workshop 4 (2015) [ไฟล์วิดีโอ]*, สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=fx5QGKhcbzQ>
- Columbia Public Health (2022), *Content Analysis*, retrieved 28 August 2022 from <https://www.publichealth.columbia.edu/research/population-health-methods/content-analysis>
- Commonwealth Games England (n.d.), *Birmingham 2022 Sports*, retrieved 31 July 2022 from <https://teamengland.org/commonwealth-games-sports>
- Dimock, M. (2019), *Defining Generations: Where Millennials End and Generation Z Begins*, retrieved 31 July 2022 from <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/01/17/where-millennials-end-and-generation-z-begins/>
- Frey, L. et al. (1999). *Investigating Communication: An Introduction to Research Methods*, Boston: Allyn & Bacon, retrieved 28 August 2022 from https://mason.gmu.edu/~afinn/html/teaching/courses/f03_comm250/fbk_chapters/09.pdf
- Halls, E. (2018), *When Will We Give Working Class Creatives the Support They Deserve?*, retrieved 29 July 2022 from <https://www.gq-magazine.co.uk/article/working-class-creatives>
- ilaw-freedom (2565), *การชุมนุมปี 2563 ปรึบทาแห่งความเปลี่ยนแปลง: พลังก่อดัวจากไหน มีพัฒนาการอย่างไร เราเจออะไรมาบ้าง*, สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2565 จาก <https://freedom.ilaw.or.th/node/1059>
- International Trade Administration, U.S. Department of Commerce (2022), *Thailand–Country Commercial Guide*, retrieved 30 July 2022 from <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/thailand-education-services>
- IT Knowledge Channel (2560), *หนังสือแนว Cat Radio 03.12.60 + (เต๋อ นวพล อํารังรัตนฤทธิ DIE TOMORROW) [ไฟล์วิดีโอ]*, สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=03xXu7nkGp4>

- NANAKE555 (2562), *One Night Story เรื่องเดียวถั่ว [EP.42] เต๋อ นวพล* [ไฟล์วิดีโอ], สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=ntWc8q0OPDE>
- Office of National Statistics (2013), *After 170 Years of Labour Market Change, Now Only 1% of Workers Are in Agriculture*, retrieved 30 July 2022 from <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20160105210723/http://www.ons.gov.uk/ons/rel/census/2011-census-analysis/170-years-of-industry/sty-170-years-of-labour-market-change.html>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2019), *Governments Must Act to Help Struggling Middle Class*, retrieved 28 July 2022 from <https://www.oecd.org/social/governments-must-act-to-help-struggling-middle-class.htm>
- Salmon Podcast (2565), *Fast & Feel Hype* ไปกับหนังแอ็กชั่นชีวิตจริงของคนวัยต้องโต feat. นวพล อารังรัตนฤทธิ์ | *Salmon Podcast* [ไฟล์วิดีโอ], สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Sxj4cl15B5Y>
- The Cloud (2565), *Coming of Age | EP. 101 | เต๋อ นวพล เลือกเดินออกจาก Safe Zone ในวันที่ชีวิตกำลังแล่นดิ่ง* [ไฟล์วิดีโอ], สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=U4p8aqvk5N4>
- The Editors of Encyclopedia Britannica (2022), *Cold War*, retrieved 28 August 2022 from <https://www.britannica.com/event/Cold-War>
- The LibreTexts Libraries (2021), *Weber's View of Stratification*, retrieved 31 July 2022 from [https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Sociology/Introduction_to_Sociology/Book%3A_Sociology_\(Boundless\)/08%3A_Global_Stratification_and_Inequality/8.06%3A_Sociological_Theories_and_Global_Inequality/8.6F%3A_Webers_View_of_Stratification](https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Sociology/Introduction_to_Sociology/Book%3A_Sociology_(Boundless)/08%3A_Global_Stratification_and_Inequality/8.06%3A_Sociological_Theories_and_Global_Inequality/8.6F%3A_Webers_View_of_Stratification)
- The Local Austria (2014), *Austria's Living Costs Steeper than Germany's*, retrieved 28 July 2022 from <https://www.thelocal.at/20140510/austrias-living-costs-steeper-than-germanys/>
- The Manufacturer (n.d.), *UK Manufacturing Statistics*, retrieved 30 July 2022 from <https://www.themanufacturer.com/uk-manufacturing-statistics/#:~:text=UK%20Manufacturing%20Statistics%20according%20to,contributes%2011%25%20of%20GVA>
- Themiminalists (n.d.), *About Joshua & Ryan*, retrieved 31 July 2022 from https://www.themiminalists.com/about/#the_mins
- The World Bank (n.d.), *Physicians (per 1,000 people)*, retrieved 30 July 2022 from <https://data.worldbank.org/indicator/SH.MED.PHYS.ZS>
- UNESCO Institute of Statistics (n.d.), *Global Flow of Tertiary-Level Students*, retrieved 30 July 2022 from <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow>